

Slovenski 7-8 čebelar

YU-ISSN-0350-4697

Letnik XCIV – Leto 1992

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 7-8

1. julij

letnik 94

VSEBINA

Janez Mihelič: XV. republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v Žireh	193
Milan Runtas: Odmevi na tekmovanje mladih čebelarjev v Žireh	198
Marko Debevec: Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu	199
Janez Poklukar: Izkušnje s čebelarjenjem v trietažnem AŽ panju	199
Milan Runtas: Čebelarji, uporabljajte zaščitno znamko za med	202
Marjan Debelak: Majhna in najmanjša čebelarstva	203

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Jože Babnik: Poapnela zalega	205
ČD Begunje: Da bi bilo bolje	206

NAŠI ŽNANI ČEBELARJI

Janez Mihelič: Naši znani čebelarji – Vinko Zibelnik	207
Alan Kovačević: Bayvarol – Novi piretroid za zatiranje varoze	209

VETERINARSKO SVETOVALNA SLUŽBA

Mira Jenko: Jesensko zdravljenje čebel	210
Štefan Kovač: Čebelarstvo v Pomurju	211

NOVE KNJIGE

Janez Mihelič: Ob izidu knjige »Korenine čebelarjenja« avtorja Lojzeta Kastelica	212
--	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Kmetijski inštitut Slovenije: Obvestilo o premiranju matic	213
ZČDS: Čebele za hrvaške čebelarje	213
Anton Novak: Tudi naš sejem je v Gornji Radgoni	214
Milan Gradišnik: Razstava Čarfove zbirke panjskih končnic v Pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu	215
Janez Mihelič: Čebelarsko društvo KRKA je razvilo svoj prapor	216
Marjan Skok: Ob 62-letnici Čebelarskega društva Novo mesto so razvili svoj prapor	218
Viktor Kladnik: Izlet mladih sevniških čebelarjev po Dolenjski	219

OSMRTNICE MALI OGLASI

CONTENTS

Janez Mihelič: The 15 th Republic Meeting and Contest of young beekeepers was 30. May in Žiri	193
Milan Runtas: Echoes to the contest of young beekeepers in Žiri	198
Marko Debevec: Beekeepers occupations in July and August	199
Janez Poklukar: Experiences in beekeeping with three store AŽ hive	199
Milan Runtas: Beekeepers use the trade mark for honey	202
Marjan Debelak: Small and the smallest »mini« beekeepers	203

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Jože Babnik: Clark brood	205
ČD Begunje: So, it could be better	206

OUR WELL-KNOWN BEEKEEPERS

Janez Mihelič: Our well-known beekeeper – Vinko Zibelnik	207
Alan Kovačević: Bayvarol – the new piretroid against varoa	209

VETERINARY ADVISORY SERVICE

Mira Jenko: Cure of bee desises in Autumn	210
Štefan Kovač: Beekeeping in Pomurje	211

NEW BOOKS

Janez Mihelič: Comentary to »Roots of beekeeping« by Lojze Kastelic	212
---	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

Agriculture institute of Slovenia: Notice about subvention of bee queens	213
ZČDS: Bees for beekeepers in Croatia	213
Anton Novak: Fair in Gornja Radgona is also for beekeepers	214
Milan Gradišnik: Exhibition of Čarf's colorful designs on Slovene hives in Slovenj Gradec	215
Janez Mihelič: Celebration of beekeepers society Krka from Novo Mesto	216
Marjan Skok: 62 years ob beekeepers society Novo Mesto	218
Viktor Kladnik: Excursion of young beekeepers to Dolenjska	219

OBITUARIES SMALL ADVERTISEMENTS

Slika na naslovni strani:

Poslikani kmečki čebelnjak iz okolice Šentjerneja – Foto: Inž. Andrej Kečkeš – Ljubljana

Pogled na dvorano ob zaključku srečanja

XV. REPUBLIŠKO SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV V ŽIREH

prof. JANEZ MIHELIČ

Zadnjo majsko soboto so se tudi letos v majhnem in prijaznem mestecu čevljarjev, v Žireh, srečali najmlajši čebelarji iz vse Slovenije. Prišli so najboljši krožkarji in njihovi mentorji, ki se tudi letos niso izneverili že tradicionalnemu tekmovanju mladih čebelarjev, že petnajstem po vrsti. Kmalu po osmi uri zjutraj so v osnovno šolo v Žireh začele prihajati prve ekipe. Pred poslopjem šole jih je pozdravila godba na pihala, v šoli pa so sprejemali prijave ekip. Ob prijavi so ekipam podarili brošuro z naslovom »Žirovci in čebele«.

Nekatere ekipe so že zelo zgodaj odpotovale od doma, zlasti tiste iz Prekmurja in Koroške, zato so jim v šoli že takoj po prihodu postregli z malico, ki se je tekmovalcem kar prilegla, saj je bilo pred njimi še naporno tekmovanje.

Kmalu zatem je vse mentorje, tekmovalce in goste pozdravil ravnatelj osnovne šole v Žireh g. Poljanšek. Predstavil je kraj

Okrašeni koš z razstave slik v OŠ Žiri

Najprej so ekipe prijavile svoj prihod. Na sliki je ekipa iz Boštanja.

in zgodovino šole. V Žireh je čevljarska tradicija bogata, zato je tu nastala tudi tovarna obutve Alpina. Osnovna šola Žiri pa je bila leta 1985 obnovljena in tudi znatno razširjena, tako da pouk poteka samo dopoldne. Letos obiskuje šolo šeststo učencev. Ravnatelj je vsem udeležencem zaželel prijetno počutje v šoli in kraju ter veliko tekmovalnih uspehov. Za njim je mlade tekmovalce – čebelarje nagovoril predsednik ZČDS inž. Marjan Skok.

Mladim čebelarjem je na kratko predstavil zgodovino slovenskega čebelarstva in nekdanji in današnji pomen te dejavnosti, imenovane tudi poezija kmetijstva. Tudi zdaj ima čebelarstvo za nas velik pomen zaradi številnih vzrokov – vzgojnega, kultur-

nega, izobraževalnega, gospodarskega, naravovarstvenega itd. Žal čebele in čebelarstvo še veliko premalo cenimo in vrednotimo, tako da družba še vse premalo podpira obstoj in razvoj te dejavnosti. Udeležba mladih na tekmovanjih pa vendarle dokazuje, da nas tudi na tem področju čakajo boljši časi, saj bodo šole in mentorji v kroških vzgojili veliko mladih in dobrih čebelarjev. Mentorjem se je zahvalil za njihov trud pri delu z mladimi čebelarji. Vsem je zaželel prijeten dan, veliko uspehov na tekmovanju in pri čebelarjenju. V imenu čebelarske družine Žiri je tekmovalce pozdravil njen predsednik Dušan Podobnik. Mladim čebelarjem so svoje delo prikazali tudi člani čipkarskega krožka z žirovske

V razredih se je odločalo, katero mesto bo katera ekipa zasedla, predvsem pa, kdo si je nabral več znanja.

Po tekmovanju je sledil ogled Čevljarskega muzeja.

šole. Omenim naj tudi prizadevnost članov likovnega krožka, saj so s slikami čebelnjakov in čebelic okrasili dvorano.

Zelo spodbudno za vse je, da se je letošnjega tekmovanja udeležilo več mladih čebelarjev in ekip kot lanskega. To dokazuje, da smo že preživeli največjo krizo in da se pogoji za delo v krožkih že nekoliko izboljšujejo. Tekmovanja se je udeležilo petinsedemdeset ekip iz sedemintridesetih osnovnih šol. Pripeljali so se s kombiji in avtomobili iz Maribora, iz Krškega pa z avtobusom. Vseh je bilo okoli tristo. Medtem ko so se tekmovalne ekipe razdelile po razredih in po kategorijah, saj so tekmovali v nižji, srednji in višji kategoriji, so se mentorji zbrali v zbornici na posvetovanju. S predsednikom inž. Skokom so obravnavali probleme, ki jih imajo pri delu v krožkih in pri čebelarjenju, predlagali pa so tudi nekaj sprememb v načinu tekmovanja. G. Skok jih je seznanil tudi s pogoji poslovanja Medexa in odkupnimi pogoji za čebelje pridelke. Ko so ekipe končale tekmovanje, pa smo si vsi skupaj ogledali nekatere znamenitosti kraja – Čevljarski muzej, galerijo, v kateri razstavljajo domači čebelarji, in tovarno Etiketa, v kateri izdelujejo različne nalepke, tudi nalepke za kozarce z medom.

Zelo zanimiv je Čevljarski muzej, v katerem lahko na enem mestu vidimo vse, kar so stari mojstri čevljarji potrebovali za svoje delo, in tudi njihove izdelke. Za te bi skoraj

Mentorji pa so se tudi pogovorili z vodstvom ZČDS o njihovem delu.

lahko rekli, da so bili večni v primerjavi z današnjo industrijsko proizvodnjo. Po ogledu znamenitosti nas je v šoli že čakalo okusno kosilo. Tudi komisija za ocenjevanje je v tem času končala svoje delo. Na vrsti je bil najrazburljivejši in najpomembnejši del tekmovanja – objava rezultatov, in slavnostna podelitev nagrad in priznanj. Vsem udeležencem, zlasti pa najbolje uvrščenim ekipam, je čestital tudi predsednik tedanje škofjeloške občinske vlade gospod

V nižji skupini je zmagala ekipa iz OŠ Karel Destovnik Kajuh iz Šoštanja, levo je mentor ekipe.

Predsednik ZČDS Marjan Skok je delil bogate nagrade udeležencem tekmovanja.

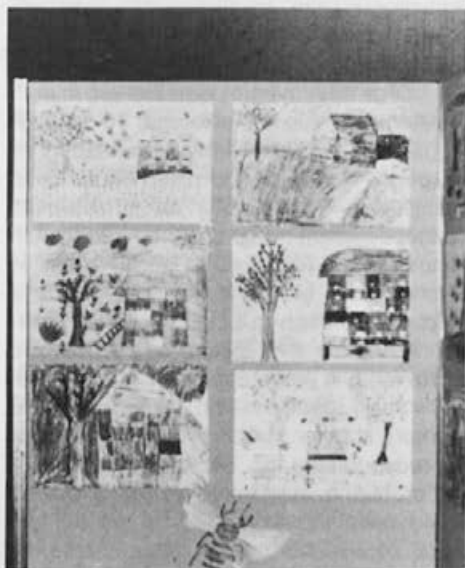

Priznanja so spodbuda za mlade čebelarje.

Demšar. Poudaril je tudi lepoto in koristnost čebelarstva, le-to pa zasluži podporo družbe, še zlasti mladim, ki bodo nadaljevali razvoj čebelarstva.

Zatem je tajnik ZČDS g. Milan Runtas objavil rezultate in zmagovalne ekipe povabil, naj prevzamejo nagrade, priznanja in darila, ki jim jih je izročil inž. Skok. Nagrade za prvouvrščene ekipe vseh treh kategorij je tudi tokrat prispevalo podjetje Medex iz Ljubljane, darila pa so prejele tudi vse ekipe, uvrščene od tretjega do šestega mesta. Darila so prispevala različna podjetja iz Žirov, največ pa tovarna Alpina. Zanjih štiriindvajset ekip je prejelo tolažilne nagrade – knjižici Priročnik za čebelarje začetnike in Čebelarjeva opravila. Obe naj bi spodbudili njihovo učenje, podarila pa jih je ZČDS. Medex je za nagrade namenil AŽ panje, prašilčke, kadičnike in drobno čebelarstvo orodje.

Tokrat moramo predvsem pohvaliti mlade čebelarje in mentorje iz Šoštanja, Prevalj, Krškega, Boštanja, Sevnice, Lovrenca in Kranja ter njihovo znanje. Osnovni šoli Žiri, njenemu ravnatelju in kolektivu se zahvaljujemo za uspešno izpeljano prireditve. Potrudili so se tudi čebelarji Čebelarstva družine Žiri in napeli vse moči, da so v teh težkih časih pripravili tako bogat program, izdali brošurico o čebelarstvu v Žireh ter zbrali darila in finančna sredstva za delno pokritje stroškov.

Risbe čebelnjakov na razstavi v šoli

Rezultatov tekmovanja pa tokrat ne bomo objavili v celoti, ampak samo prvo polovico najbolje uvrščenih ekip v vseh treh kategorijah. Tako smo se odločili zato, ker ne želimo, da bi javno objavljeni slabši rezultati komu vzeli voljo in pogum za prihodnje delo. Še vedno pa velja, da je najpomembnejše sodelovati, šele nato pa zmagati. To naj bo tudi naprej geslo mladih čebelarjev. Ekipe pa so se uvrstile takole:

NIŽJA SKUPINA

mesto	š o l a	št. točk	
1.	OŠ Karla Destovnika Kajuha, Šoštanj	29	1. mesto
2.	OŠ Stane Žagar, Kranj	28	
2.	Podružnica Reka/Pohorje	28	2. mesto
2.	OŠ Hoče	28	
5.	OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu	27	
5.	OŠ Antona Aškerca, Rimske Toplice	27	3. mesto
5.	OŠ Jurija Dalmatina, Krško	27	
8.	OŠ Šentilj pri Velenju	26	
8.	OŠ Velenje, Paka	26	
10.	OŠ Sp. Polskava	25	
10.	OŠ Bogdana Tuška, Miklavž na Dravskem polju	25	
10.	OŠ Koprivnica	25	
10.	OŠ Lavrica	25	
14.	OŠ Boštanj	24	
15.	OŠ Mozirje	23	

SREDNJA SKUPINA

mesto	š o l a	št. točk	
1.	OŠ Prevalje – Holmec	52	1. mesto
2.	OŠ Boštanj	51	
2.	OŠ Prevalje	51	2. mesto
4.	OŠ Padlih prvoborcev Žiri	50	3. mesto
5.	OŠ Milke Kerin, Leskovec pri Krškem	49	
5.	OŠ Kerenčičevih, Pesnica	49	
5.	OŠ Miha Pintar – Toleda	49	
8.	OŠ Koprivnica	48	
9.	OŠ Danile Kumar	46	
9.	OŠ Hoče	46	
11.	OŠ Antona Aškerca, Rimske Toplice	44	
11.	OŠ Jurija Dalmatina, Krško	44	
13.	OŠ Mozirje	43	
13.	OŠ Podbočje	43	
13.	OŠ Bogdana Tuška, Miklavž na Dravskem polju	43	
13.	OŠ Karla Destovnika Kajuha	43	
17.	OŠ Prosenjakovci	40	

VIŠJA SKUPINA

mesto	š o l a	št. točk	
1.	OŠ Jurija Dalmatina, Krško	50	1. mesto
2.	OŠ Sevnica	49	2. mesto
3.	OŠ Šercerjeve brigade, Lovrenc na Pohorju	47	3. mesto
4.	OŠ Žiri	42	
5.	OŠ Franja Žgečca, Dornava	40	
6.	OŠ Prosenjakovci	38	
6.	OŠ Karla Destovnika Kajuha, Šoštanj	38	
8.	OŠ Franja Goloba, Prevalje	36	
8.	OŠ Leskovec	36	
10.	Srednja kmet. šola Grm, Novo mesto	27	

ODMEVI NA TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV V ŽIREH

MILAN RUNTAS

Mentorji in tekmovalci že nekaj let zahtevajo, naj bi po vsakem tekmovanju mladih čebelarjev tekmovalcem vrnilo teste, da bi videli svoje napake. Komisija za čebelarske krožke in strokovna služba ZČDS pa zahtevi ne moreta ugoditi. Razlogov za to je več.

1. S pregledanimi in vrnjenimi testi bi vsak tekmovalec dobil tudi pravilne odgovore na vprašanja, to pa pomeni, da bi se jih naslednje leto lahko vsi »napifflali«.

2. Če bi vsako leto spreminjali vrstni red, dodajali ali odzemale testna vprašanja, bi porušili zdajšnje delo mentorjev in učencev v čebelarskih krožkih. Ti se namreč učijo čebelariti iz literature in prakse. Če bi imeli možnost videti testna vprašanja, bi se pred tekmovanjem naučili le pravilne odgovore.

3. Zaradi omejene literature (Priročnik za začetnike – za nižjo in srednjo skupino – in priročnik o zdravstvenem varstvu čebel za višjo in delno srednjo skupino) ne moremo vsako leto dodajati novih vprašanj, saj je večina snovi že zajeta v testih. Tako je treba v vseh treh skupinah kar 156-krat pravilno odgovoriti (v nižji 30-krat, srednji 62-krat in višji 64-krat) na vprašanja, primerna vsaki težavnostni stopnji.

4. Že dlje ugotavljamo, da tisti krožki, v katerih vse leto dobro delajo, dosegajo nadpovprečne rezultate, pri tistih, pri katerih pa se snidejo le nekajkrat (ali sploh ne) pred tekmovanjem, rezultatov ni.

5. Trditev mentorjev slabše uvrščenih ekip, da vedno zmagujejo iste ekipe in da tekmovalne komisije rezultate prirejajo, je smešna. Že bežen pogled na uvrstitve prvih petih v posameznih skupinah pokažejo, da se v vrhu izmenjujejo ekipe z določene območja (Posavje, Prekmurje, Podravje), vsako leto pa se jim pridruži kakšna nova ekipa iz kraja, kjer so začeli sistematično delati (Žiri, Rimske Toplice, Šoštanj . . .).

Poglejmo si še vprašanja, na katera je največ napačnih ali nepopolnih odgovorov.

Nižje skupine:

Kako imenujemo čebeljo družbo v pa-

nju? Koliko oči ima čebela? V katerih dnevih življenja se čebeli delavki razvijejo voskovne žleze? Koliko starim čebelam pravimo dojlje? Na katerem delu telesa prinašajo čebele v panj cvetni prah? Na koliko delov je razdeljen prostor v AŽ panju? Katere čebelje pridelke prinašajo čebele v panj? Iz koliko delov je sestavljeno želo čebele?

Vse odgovore najdete v Priročniku za začetnike.

Srednja skupina:

Iz koliko medsebojno zrašenih hitinastih obročkov je sestavljeno oprsje čebele delavke? Koliko cvetov povprečno oprashi na dan ena čebela? Med katerimi obročki so nameščene voskovne žleze čebel? Katere bolezni čebelje zalege poznaš? Koliko litrov vode porabi v enem letu srednje močna družina? Katera zdravila uporabljamo za zdravljenje noseme? Katera sredstva uporabljamo za zatiranje varoze? Kako se imenujejo dihalne odprtine čebele in koliko jih čebela ima?

Višja skupina:

Prebavila odrasle čebele? Koliko kalorij se približno sprosti iz 1 kg medu? Kje ima čebela sluh? Kako zdravimo poapnelo zalego? Kako zdravimo nosemo? Kako zatiramo varozo? Koliko čutil ima čebela? Kakšni so godni matičnjaki? Kje ima čebela goltne in mlečne žleze? Kako imenujemo čebelje družine, iz katerih jemljemo jajčeca ali žerke za vzrejo matic? Koliko razširjenih mest ima čebelje srce? Kaj je feromon? Kaj je *Bacillus larvae*? Koliko čebeljih družin je potrebnih za oprashitev enega hektarja breskev, češenj ali marelic? Katere so kužne bolezni čebel?

Večina slabše uvrščenih ekip ni pravilno odgovorila prav na ta vprašanja, pa tudi ne na druga, na katera so bolje uvrščene ekipe zlahka odgovorile. Upamo, da boste v prihodnje več pozornosti namenili objavljenim vprašanjem, ki so podrobno obdelane v obeh priročnikih. Natančnih odgovorov vam pač ne smemo posredovati, sicer bi tekmovanje izgubilo svoj pomen.

ČEBELARSKA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

MARKO DEBEVEC

V mesecu juliju je rojenje povečini končano. Če pa nam močan panj še izroji, je najbolje, da ga vrnemo v izrojeni panj. Če roj pustimo, ga dobro nakrmimo. Če je izrojil z mlado matico, le-to zamenjamo z mlado že oplojeno matico. Isto postorimo v izrojenem panju. Le tako se bosta tako roj kot izrojenec v poznem poletju (avgust, september) še opomogla in dobro prezimila.

V začetku julija začne pri nas cveteti kostanj. Le-ta nudi izdatno pašo z veliko količino cvetnega prahu. Sredi meseca pa se prvo medenje pojavi tudi na hoji.

Navadno prepeljemo čebele na kostanjevo pašo, če pa hkrati bogato zamedo tudi hoja, je izbira paše navadno težavna. Za razvoj čebel je kostanjeva paša boljša, hojev med pa najbolj cenjen. Najbolje je, če slabe družine prepeljemo na kostanjevo pašo, boljše pa na hojevo. Ko proti koncu meseca iztočimo kostanjev ali prvi hojev med, čebele obvezno zdravimo proti varozi. Zdravljenje proti varozi v tem času je nujno zato, ker s tem odstranimo varoe še preden začne matica v začetku avgusta zalegati jajčeca dolgoživih zimskih čebel. Če namreč zajedavec poškoduje in uniči zimsko

generacijo čebel, navadno družine propadejo.

Za čebele je v tem obdobju najslabše, če se pojavita huda vročina in suša, saj tedaj čebele v naravi ne dobijo potrebnega medu in cvetnega prahu niti zase. V tem primeru moramo čebele krmiti. S tem poskrbimo, da se obvezna zaloga hrane ne zmanjša na manj kot 5 – 7 kg. Če bi se nam zgodilo, da bi v tem obdobju ostale čebele brez hrane, matica zaradi tega zaleže dosti manj zimskih čebel. Take družine zelo slabo prezimijo in še naslednjo pomlad so številčno slabe.

Čebelarjenje za naslednje leto se torej začne že sredi julija. Veliko napako delajo čebelarji, ki po zadnjem točenju medu v avgustu čebele zanemarijo in jih začnejo krmiti šele v začetku septembra.

Konec julija zamenjamo vse slabe in več kot tri ali štiri leta stare matice.

Lepo razvite manjše roje prestavimo v večje panje, prav tako pa tudi močne umetno narejene roje. Druge družine združimo, tako da dodobra izkoristijo jesensko pašo in da so v času zazimlitve močne. Avgusta dodajamo čebelam tudi beljakovinsko krmno.

IZKUŠNJE S ČEBELARJENJEM V TRIETAŽNEM AŽ PANJU (Predavanje na 15. posvetovanju čebelarjev v Polju)

mag. JANEZ POKLUKAR

Panjska vojna v petdesetih in šestdesetih letih je ena najbolj tragikomičnih epizod slovenskega čebelarstva. Nasilno uvajanje nakladnega LR panja v slovenski prostor, v katerem je prej prevladoval listovni panj, je v začetku izzvalo presenečenje, potem pa tudi dobro in slabonamerne odzive. Svoje je dodal še pasivni odpor čebelarjev proti uvajanju proizvodov zadrug socialističnega tipa. Čebelarji so trmasto vztrajali pri starem načinu čebelarjenja v AŽ panjih.

Približno dvajset let kasneje je opaziti velik kakovosten preskok slovenskega če-

belarstva. Uvajati so začeli čebelnjake kontejnerskega tipa, ki jih lahko tudi prevažamo. Pojavili so se predelani avtobusi, tovorna vozila in tudi prirejene prikolice osebnih vozil. Pri tem pa se je pokazala pomembna pomanjkljivost nakladnega panja, zlasti zato, ker ga ni mogoče zložiti v paviljon. Pri AŽ panju pa smo ob obilnejših pašah zaznali povsem drug problem: omejen panjski prostor, s tem pa so povezane težave v času rojilnega razpoloženja.

Na kratko si oglejmo biološke zahteve naše kranjske čebele in primernost posa-

meznih tipov panjev za obstoj čebelje družine:

1. Pradomovanje čebelje družine je bilo v naših klimatskih razmerah drevesno duplo, to je ozek in visok prostor, v katerem se je čebelja družina razvijala v navpični smeri. Teoretično ima nakladni panj zato prednost pred AŽ panjem, še večjo pa pred Kirarjevimi panji, pološkami in še posebej pred kranjičem. Siljenje čebel v vodoraven razvoj povzroči močnejše rojilno razpoloženje, zato morajo biti ukrepi v tem času temeljitejši. Neposredna posledica vodoravnega razvoja pa je zmanjšana delovna vna.

2. Naša kranjska čebela sama ne razširi gnezda čez določen obseg. Pri širjenju zalege je čebelja družina zelo previdna. Iz izkušenj s čebelarjenjem v AŽ panjih mi lahko vsakdo pritrudi, da matica sama le zelo redko zalega 10 satov v plodišču, če je to pokrito z matično rešetko. Običajno se omeji na osem ali devet satov, potem pa družina preide v rojilno razpoloženje. Zato rojilno razpoloženje preprečujemo z umetnim širjenjem gnezda, za to pa ne porabimo veliko časa. Če primerjamo 10-satni AŽ panj z enakorednim LR panjem, med njima v tem ni večjih razlik.

3. Čebelja družina se v nakladnih panjih nerada odloči za nenadno širjenje v navpični smeri. To je posebej opazno pri pomladanskem nastavljanju novih naklad. Če v novo naklado ne nastavimo zaleženih satov, ki bi matico »potegnili« navzgor, matica v novi nakladi le nerada zalega in družina raje izroji. Samo menjava naklad pa pogosto ni dovolj, zato tudi v LR panju porabimo za poseg v čebeljo družino več časa.

4. V celinskem delu Slovenije zaleže matica na višku razvoja do 15 satov zalege, v Primorju pa do 18. To število čebel pa je že preveliko, zato se pojavi rojilno razpoloženje. Izkušnje nas učijo, da lahko v tem obdobju čebelji družini »puščamo kri« z odvzembom enega ali dveh satov zalege, s tem pa ne zmanjšamo kasnejše pridelave medu. Poseg je dobrodošel tudi v LR panjih, če si hočemo zagotoviti rezervne čebelje družine. Te si do jeseni lepo opomorejo.

Videti je, da prednosti LR panja pred AŽ panjem v naših razmerah niso tako velike, kot smo v začetku pričakovali, in da večinoma ne odtehtajo prednosti AŽ panja, zlasti ne možnosti za skladanje v paviljone in zabojnike.

Pri iskanju nadaljnjih možnosti za povečanje čebeljih pridelkov moramo iskati nove možnosti v prirejanju AŽ panjev pašnim potrebam. Čebelarji so bolj ali manj uspešno preizkusili že več rešitev:

1. Povečevanje števila satov v panju s širjenjem panja na 10, 11 in 12 satov. V Sloveniji se je najbolj uveljavil tip z desetimi sati, večje panje imajo le prevažalci in čebelarji, ki imajo v bližini bogate pašne. 11-satarji so zelo cenjeni v sosednji Hrvaški. V ostrejših klimatskih pogojih je v večjem gnezdu negotov toplotni režim, zaradi česar je lahko moten spomladanski razvoj čebelje družine.

2. Večanje prostornine panjev z zakladami je zelo praktična rešitev, ki jo je predlagal in preizkusil inž. Marjan Debelak. Omogoča precej večje pridelke medu v precej močnejših družinah. Vsako čebelarstvo z AŽ panji omogoča prenovo z zakladami. Pomanjkljivost nedvomno zelo posrečene rešitve je, da pogosto zahteva dviganje zaklade in tudi za posege porabimo precej časa. Prva pomanjkljivost ne ustreza starejšim čebelarjem, druga pa ne večjim profesionalnim čebelarjem.

3. Večanje prostornine panjev z dodatkom tretje etaže je pravzaprav precej stara rešitev, ki so jo pri določenih tipih panjev v Nemčiji uporabljali že pred več kot sto leti. Pri nas je to rešitev negoval in zagovarjal Lojze Ličen. Prednosti tako prirejenih panjev so predvsem v tem, da velikost panja ni več odločilna za preprečevanje rojenja, družina se enakomerneje razvija v pokončni smeri, zmanjša se število potrebnih posegov v panj, čebeljo družino lahko prisilimo k večji moči, kar naj bi se kasneje odrazilo v večji pridelavi medu. Velika pomanjkljivost rešitve pa je v tem, da panje težko predelamo (iz treh normalnih AŽ panjev naredimo dva trietažna panja) in da je naložba v nove panje draga. Pomanjkljivost je v določeni meri tudi povečan obseg

panja, zaradi česar je število panjev v paviljonu oz. na zaboju manjše.

Pri Kmetijskem inštitutu Slovenije imamo za izvajanje selekcijskega programa in tudi za raziskovanje čebel od 80 do 100 čebeljih družin. Polovica čebeljih družin je v 10-satnih AŽ panjih, polovica pa v standardnih LR panjih. Kot vsi drugi čebelarji imamo junija in julija precej dela s preprečevanjem rojilnega razpoloženja čebel. V tem času raziskovalno delo precej trpi. Že dalj časa se intenzivno ukvarjamo z možnostmi za zmanjševanje rojilnega razpoloženja čebel z različnimi posegi v panje. Ugotovili smo, da z blagimi ukrepi rojenja nismo preprečili, da smo morali pogosto razbiti gnezda oziroma ga razseliti po vsem panju. Ravnali smo po načelu, da smeta biti skupaj le dva sata pokrite zalege. Ukrep je rojenje skoraj vedno preprečil, vendar je čebeljo družino tudi zelo oslabil. Matica je kot po pravilu močno omejila zaleganje na največ štiri sate, posledica tega pa je bil seveda manjši pridelek medu. Preprečevanje rojenja je povzročilo skoraj toliko manjši pridelek kot rojenje. V LR panjih smo preizkusili nekaj umetnih načinov rojenja čebel in ugotovili, da je stvar najlaže obvladljiva v treh nakladah – matico s satom zalege zapremo v spodnjo naklado, nanjo nadenemo matično rešetko, nastavimo naklado s satjem brez zalege, čez to spet matično rešetko, na vrh pa preostalo gnezdo z matičniki. Ob normalnih pogojih in zmerni paši družina ne izroji. Mlada matica se navadno izleže v zgornji nakladi. Če v tak panj ne posegamo, potem za določen čas zalegata obe matici, tak panj pa lahko polno izkoristi poletno pašo.

Nekaj podobnega smo želeli preizkusiti v trietažnem AŽ panju. V ta namen smo konstruirali trietažni AŽ panj z 8 sati. Panje je izdelal mojster Valentin Rozman iz Radovljice. Čeprav so videti nekoliko nenavadno, so hitro dokazali svojo praktičnost. Panji so ozki in visoki ter nekoliko težji od klasičnih. Med prvo in drugo ter med drugo in tretjo etažo sta matični rešetki, ki jih po potrebi lahko odstranimo. Vsaka etaža ima okence s krmilnim koritom in spredaj izhod (zgoraj odprtina, srednji in

spodnji izhod sta klasična). Prizadevali smo si, da bi bil panj čim enostavnejši in da bi imel čim manj sestavnih delov.

Lani pa se je povsem nepričakovano pokazala velika prednost takega panja v primerjavi s klasičnim AŽ desetsatarjem. V dobi rojilnega razpoloženja smo namreč porabili manj časa za poseg v panj. Maja smo osem trietažnih panjev razdelili v dve skupini po štiri. V prvi skupini smo uredili dvoetažno plodišče s skupaj 16 sati, nad matično rešetko 8 satov za medišče, v drugi skupini pa smo pustili v panju obe matični rešetki in širili gnezdo s prestavljanjem zaleženih satov v etažo brez matice. Ves čas poskusa so imele čebelje družine na voljo mlet strjen sladkor brez vsakih dodatkov. Zaloge smo obnovljali po potrebi.

Lanske izkušnje kažejo, da:

1. trietažni panj z eno matično rešetko med dvojnimi plodiščem in mediščem oblikuje lepo pokončno gnezdo na največ 14 satih. Krajni sati so običajno lepo izpolnjeni z medom. Družina prične polniti medišče šele potem, ko je napolnila vse prostore v plodišču. Dogaja se, da je cvetni prah razporejen pod zalego, med pa ob zalegi. S preureditvijo zaloga po paši se stanje normalizira v običajen red: zalega – cvetni prah – med. V jeseni so bile štiri opazovane družine zelo živalne, zaradi pomešane zalege v medenih satih pa nismo mogli iztočiti vsega prirešenega medu;

2. trietažni panj z dvema matičnima rešetkama je nekoliko bolj odvisen od pogostosti čebelarjevega posega. Čebelja družina prezimi v srednji ali spodnji etaži, v tej pa je bila ob koncu prejšnjega poletja matica. Ko začne matici spomladi zmanjkovati prostora, širimo gnezdo v sosednjo etažo, in sicer tako, da prestavimo dve ali tri pokrite sate zalege. Ni pomembno, ali smo prestavili tudi matico. Ob naslednjem pregledu takoj pogledamo, kje je mlada zalega. V etaži s staro zalego razmaknemo zaležne sate, na prazno mesto pa postavimo dva sata iz etaže s svežo zalego. Ob tretjem posegu ravnamo podobno, pogledamo torej, v kateri etaži je stara in v kateri nova zalega. V etaži s staro zalego razmaknemo zaležne sate, po potrebi pa jih prestavimo v tretjo etažo na vrhu. Na iz-

praznjeno mesto vstavimo zaležene sate iz etaže z novo zalego. Vsi trije posegi morajo biti hitri, povprečno naj trajajo dve do tri minute na družino. Za primerjavo: enaki posegi v klasičnem AŽ panju so trajali 10 do 15 minut. V čebeji družini se je oblikovalo klasično enotno gnezdo v obliki drevesnega dupla, širine 6 satov in najmanj dve etaži visoko. Dve družini sta imeli zalego tudi v zgornji tretji etaži. V času cvetenja bezga, to je v času paše na smreki, pa smo opravili predpašni poseg in novo zaležene sate z matico prestavili v spodnjo etažo, če že prej ni bila tam. Tako do rojilnega razporedenja čebel sploh ni prišlo, zato nismo mogli preizkusiti postopka umetnega izrojevanja čebel.

Omenil sem že, da smo trietažne panje pripravili predvsem za selekcijsko in raziskovalno delo, vendar se je nepričakovano pokazalo, da so zelo uporabni za pridelavo medu. Največja prednost je neprimerno večja delovna vnema v času rojilnega razporedenja. Pri klasičnem AŽ panju lahko ena oseba oskrbi nekaj več kot 100 panjev,

to je štiri ali pet na uro, pri trietažnem z dvema matičnima rešetkama pa približno trikrat več. Pri klasičnem AŽ panju moramo čebele slabiti da bi preprečili rojilno razporedenje, pri trietažnem panju pa v času poskusa to ni bilo potrebno.

Po izkušnjah s trietažnim panjem z osmimi sati smo skonstruirali podoben panj z devetimi sati. Razlog za uvedbo 9-satajev v treh etažah je predvsem možnost za dvomatično čebelarjenje in za izkoriščanje intenzivnih paš. Dodaten razlog je še možnost, da panji v določenih klimatskih pogojih ne bodo mogli pokazati svojih prednosti. V tem primeru panj priredimo s pregradno desko med drugo in tretjo etažo v normalen 9-satni AŽ panj in v prašilček.

Čebelarjenje v LR panjih je zelo zahtevno. Čebelarji, navajeni čebelariti v AŽ panjih, ga le stežka obvladajo. Čebelarjenje v trietažnem panju z dvema matičnima rešetkama pa povečini ne zahteva dodatnega znanja in je pravzaprav zelo preprosto. Sicer pa: objektivno sodbo bomo lahko izrekli šele čez čas.

ČEBELARJI, UPORABLJAJTE ZAŠČITNO ZNAMKO ZA MED

MILAN RUNTAS

Za večino slovenskih čebelarjev, ki čebelarijo na stalnem mestu, se medonosni dnevi končujejo in vsi smo točilo zavrteli vsaj enkrat. V poznem poletju in zgodnji jeseni lahko pričakujemo medeno bero le še na hoji. Seveda pa lahko bero pričakujemo tudi tisti prevažalci, ki so čebele peljali v Dalmacijo.

Za številne pa se bo letos pojavil nov problem, ki ga doslej niso poznali, namreč, kako prodati med. Odkupovalci bodo kupovali le med za izvoz (gozdni in akacijev), drugega pa verjetno ne, ker v tujini zanj bodisi ni povpraševanja ali pa ga po zelo nizkih cenah lahko kupijo v Južni Ameriki in Aziji. Kam torej z medom?

Razen že utečenih poti prodaje na domačem dvorišču, bo treba pakiran in predpisano opremljen med ponuditi tudi trgovski mreži. Začeti je najbolje pri zasebnih trgovinah v domačem kraju, saj vas kupci poznajo, če že ne po priimku, pa vsaj po

kraju bivališča. Vsi smo torej več ali manj navezani na domači kraj, in to je treba izrabit. Od drugih možnosti naj omenim še prodajo medu po domovih, tovarnah in ustanovah ter na sejmih in tržnicah.

Za tako prodajo mora biti med predpisano označen, imeti pa morate tudi ustrezno dokumentacijo o neoporečnosti medu in dovoljenje za prodajo. ZČDS vam nudi nalepke za označevanje kozarcev z medom in **zaščitno znamko** za označevanje **kakovostnega medu**, če bo zanimanje dovolj veliko, pa tudi kozarce in pokrove za med.

Domače in tuje raziskave kažejo, da kupec najprej kupuje »z očmi«, torej ga pritegne zunanji videz embalaže, nato pa cena in kakovost izdelka – le-to pa tako ali tako preizkusi šele doma. Če je z vašim medom zadovoljen, bo drugič v trgovini spet zahteval enakega, zato naj bo vaš med vidno in lepo označen, pa tudi stalno na zalogi.

Drug zelo pomemben dejavnik je kakovost medu. Razen čebelarja jamči za kakovost tudi nepristranska strokovna institucija. **To zagotavlja zaščitna znamka medu slovenskih čebelarjev.** Stroški za med, opremljen z zaščitno znamko, so res nekoliko višji kot za med brez nje, vendar se kakovost vedno več plača, na koncu pa se vedno tudi izplača. Saj poznate pregovor: »Nisem tako bogat, da bi kupoval ceneno robo!« Veliko osiromašenih kupcev si dražjega medu z zaščitno znamko oziroma medu sploh ne more privoščiti. Nanje nekaj let pač ne moremo računati. Med kupujejo tisti, ki poznajo njegove zdravilne in prehranske učinkovine, zato zanje cena ni najpomembnejša. Drugi so zadovoljni z marmeladami in drugimi cenejšimi namazi. V razvitih zahodnih državah, po katerih se želimo in moramo zgledovati, je razpon med najnižjo in najvišjo ceno medu celo 1:10 v korist kakovostnega, z zaščitno znamko opremljenega medu. Tega razmerja pri nas še dolgo ne bomo dosegli, moramo pa si prizadevati, da bomo kakovo-

sten med prodajali dražje. Medu, opremljenega z zaščitno znamko, ne bi smeli prodajati za manj kot sedem ali osem DEM v tolarski protivrednosti.

Podrobneje o tem, kako priti do zaščitne znamke, smo vas obvestili v lanski 10. številki Slovenskega čebelarja, zato tega ne bomo ponavljali. Še enkrat pa naj poudarimo, da se bo več denarja za propagiranje prodaje tako opremljenega medu nabralo samo, če bo tudi prodaja nalepk večja.

Časi so se spremenili in tudi čebelarji bomo morali nekaj prispevati k večji prodaji čebeljih pridelkov. To velja predvsem za tiste, ki svojega medu ne prodajajo stalnim kupcem doma ali velikim posrednikom. V ta način zbiranja denarja za propagiranje medu čebelarjev seveda ne silimo. Tisti pridelovalci, ki se bodo odločili za kakovostnejšo ponudbo čebeljih pridelkov, naj o tem odločajo sami.

Res pa je, da se gotovo bolje prodaja lepo opremljen, kakovosten in z zaščitno znamko zavarovan med.

MAJHNA IN NAJMANJŠA ČEBELARSTVA

(Nadaljevanje)

MARJAN DEBELAK

MALI ČEBELARJI SO (BILI) TUDI IN PREDVSEM KMETJE

Še ne tako davno so bili najštevilnejši čebelarji kmetje. H kmetovanju je samoumevno sodilo tudi gojenje čebel, saj so jih rabili za oskrbo z medom, ko še niso poznali sladkorja. Med so imeli za nepogrešljivo domače zdravilo in okrepčilo, medico za posebne priložnosti, vosek pa za svečano razsvetljavo. Pri čebelah se je naš kmečki človek tudi razvedril po napornem delu, zato mu je bilo delo s čebelami prijetno, in kot se je reklo, tudi »poetični« del kmetovanja.

Kako velika so bila naša stara kmečka čebelarstva, lahko sklepamo po nekaterih zapiskih, slikah in predvsem po velikosti ohranjenih kmečkih čebelnjakov. Večinoma niso bila velika. V stare čebelnjake danes spravimo le kakih deset žnideršičev in ne-

kaj pomožnih panjičev – torej le majhen čebelarski obrat. Res je, da je bilo lahko manjših čebeljih družin v kranjičih v teh čebelnjakih precej več, vendar je bilo čebelarjenje v panjih z nepremičnim satovjem čisto drugačno od sodobnega. Preprost kmečki čebelar je imel na leto le dva pomembnejša opravka s čebelami: v času rojenja je ogrebal roje, po ajdovi paši pa podrl odvečne družine, jim pobral med in dobil vosek.

Lahko torej rečemo, da so bila stara kmečka čebelarstva glede na današnje razmere razmeroma majhna, razen medu in voska pa so dajala kmetu – čebelarju tudi obilo duševne hrane in stkala poseben čustven odnos našega človeka do čebel.

Ta posebno prijazen in hvaležen odnos nekdanjega kmečkega čebelarja do čebel nam še danes izpričujejo ne samo zelo

*Idiličen mali čebelnjak ob
vznožju pobočja.*

lepó in originalno grajeni čebelnjaki, temveč tudi samosvoj način poslikave panjskih končnic kranjčev, ki so svetovna etnografska in umetnostno-zgodovinska znamenitost.

Pročelja naših kmečkih čebelnjakov so bila prave vaše slikarske galerije na prostem. Le-te si danes lahko le predstavljamo, ker jih v naravi ne vidimo več, razen kot redke muzejske primerke.

Propad takšnega kmečkenga čebelarstva pri nas je bil morda res neizogiben zaradi gospodarskih sprememb, vojn in revolucije. Današnji kmet ni več življenjsko odvisen in povezan s čebelami: čebelji pridelki mu niso nujno potrebni niti kot sladilo za hrano in pijačo niti za razsvetlavo.

S čebelami se je mnogo težje ukvarjati v sodobnih panjih s premičnim satjem kot v kranjčih. Ti panji od čebelarja zahtevajo mnogo novega znanja in veliko več časa, vendar tega današnji kmet nima, saj ima na višku čebelarstva sezone tudi največ dela na kmetiji. Za nemeček so se v zadnjih desetletjih pri nas poslabšale tudi čebelje paše. Poglavitna čebelja paša na kmetijah – ajda – ne medí več, pa tudi kmetje jo vse manj sejejo. Tudi če k temu dodamo še katastrofalno okužbo z varoo, ki je v nekaj letih domala pobrala vsa preprosta čebelarstva, pa ostane vsaj še en razlog, ki je gotovo pripomogel k propadu naših kmečkih čebelarstev. To je tragična epizoda polstoletne komunistične vladavine na na-

ših tleh. Ta oblast je nasprotovala svobodi in samostojnosti kmetov, jim ekonomsko razmajala kmetije, zastrupljala odnos do zemlje, otroke-naslednike zvalila iz vasi v mesta, v tovarne in pisarne . . . Če vse to povežemo, ni prav nič čudno, da je na kmetijah toliko praznih in razpadajočih čebelnjakov. V okviru mojega razmišljanja o malih čebelarstvih se bom še vrnil k vprašanju, kako na kmetijah obnoviti čebelarjenje.

VLOGA IN POMEN MAJHNIH ČEBELARSTEV

Najmanjši in mali čebelarji praviloma čebelarimo na stalnem mestu in le redko odpeljemo kak panj na pašo.

Za malega čebelarja je pomembneje imeti čebele »pri roki« in na »očeh«, kot pa z njimi tekati za pašami. Prav zato mali čebelarji omogočajo opravevanje rastlin tudi tam, kjer ni večjih prevoznih čebelarstev. Brez malih čebelarstev bi bil zato znaten del naše domovine brez čebel – opravevalk. Kakšno pa bi bilo na takih območjih sadjarstvo, poljedelstvo, kakšne bi bile vrste »divje« rastočega rastlinstva, ki živi v soodvisnosti s čebelami?

Čebelarji brezplačno skrbimo za mnoge gospodarske koristi drugih in za nujno potrebno ekološko ravnovesje v naravi, saj čebele v sodobnih spremenjenih razmerah v naravi ne morejo več obstajati brez čebelarjeve pomoči.

Pomen malih ljubiteljskih čebelarstev je tudi v tem, da pomenijo veliko in prijetno sprostitev od vsakodnevnih obremenitev človeka. Pomenijo obogatitev življenja posameznika. K temu lahko prištejemo še nekaj gmotnih koristi čebelarjenja. Le-te sicer malokdaj odtehtajo finančni in časovni prispevek čebelarja, kaj šele, da bi bil s tem poplačan njegov trud pri delu s čebelami. Tudi mali ali najmanjši čebelar (kot že vemo, o možnostih pa bomo govorili tudi v naslednjih poglavjih) lahko vsaj v večletnem povprečju pridobi s čebelami kar veliko medu za družinske potrebe, za darila, nekaj pa ga lahko tudi proda svojim »strankam«, ki cenijo domač pridelek.

Ob intenzivnem čebelarjenju pa lahko mala čebelarstva dosegajo ali celo prese-gajo najboljše pridobitne dosežke velikih čebelarstev, če le-te merimo glede na število pridobitnih čebeljih družin.

V prejšnjem poglavju smo se ozrli na žalostno stanje malih kmečkih čebelarstev. Prepričan sem, da bo s splošnim prebujenjem spet oživelo tudi čebelarjenje na kmetijah. To oživitev želim vzpodbuditi z nekaterimi praktičnimi zamislimi in nasveti, uporabnimi predvsem za male čebelarje. Le-te vam bomo predstavili v naslednjih poglavjih.

(Se nadaljuje)

Izkušnje naših čebelarjev

POAPNELA ZALEGA

inž. JOŽE BABNIK

Poapnela zalega nas je zelo presenetila, in to prav v času, ko smo se dokaj dobro ubranili napada varoe. Obe boleznii sta vnesli med čebelarje veliko strahu in zmanjšali vnemo za ohranitev in razvoj čebelarstva.

Kot ob pojavu vsake bolezni, so čebelar-ski strokovnjaki in čebelarji praktiki tudi ob pojavu poapnele zalege začeli iskati najučinkovitejša zdravila proti tej trdovratni bolezni. Iz opisov različnih sredstev lahko razberemo, da je bilo veliko načinov zdravljenja. Vendar pa pri tem niso izvajali testnih analiz niti praktičnih preizkusov v laboratorijih in čebeljih družinah. Kot že mnogokrat doslej, se je tudi tokrat pokazalo, kako potrebna je osrednja strokovna institucija, da bi čebelarje vodila in jim bila v pomoč ob takih epidemijah.

Pri vseh sredstvih in načinih njihove uporabe so bili rezultati različni in v veliki meri med seboj neprimerljivi. Tako nam za zdaj ne ostane drugega, kot da se oprimemo čim bolj naravnih načinov, vezanih na naravne razmere posameznega kraja.

Znano je, da so trosi plesni, ki povzročajo poapnelo zalego, prisotni povsod, razmnožujejo pa se v zanje ugodnih razmerah.

Da bi se izognili tej zahrbitni bolezni čebelje zalege – pri nas je tudi dokaj razširjena, si moramo najprej pomagati s primernim načinom čebelarjenja.

V ta namen si že ob postavitvi čebelnjaka ali stojišča izberemo kraj z ne preveliko koncentracijo vlage (v zaprtih kotlinah) in sončno lego.

Čebelji panji naj bodo vsaj 40 cm dvignjeni od tal.

Dno panjev naj bo nekoliko poševno, tako da se na dnu ne nabira voda.

Družine naj imajo v panju na voljo toliko prostora, kolikor ga zasedajo. Tudi zimskega paženja ne smemo odstraniti toliko časa, dokler se ne pojavijo prvi znaki rojilnega razpoloženja. Izmenjava satja naj bo čim bolj hitra. Pri družinah, ki gradijo satje, tudi opažamo, da se ne pojavlja presledka-sta zalega.

Razen vitalnosti pri zaleganju je pogoj za to, da družina gradi satje, tudi redna zamenjava matic.

Vsi posegi v čebeljo družino naj bodo kratki, tako da se bodo čebele čim manj vznemirile. Zato naj bo tudi uporaba dima čim manjša. Še preden pa panj odpremo, moramo na podlagi zapiskov vedeti, kak-

šno pomoč družina pravzaprav potrebuje. Stremeti moramo, da bo med letom pregledov čim manj, če pa bodo, ne smemo posegati pregloboko v gnezdo, ampak le na njegov rob. Le kadar staro satje zamenjamo z mladim, zaleženim satjem, lahko to pravilo prekršimo.

Ob zamenjavi matic in oblikovanju rezervnih družin vzemimo vzrejni material iz družin z zelo izraženim čistilnim nagonom in iz tistih družin, pri katerih ni opaziti presledkaste zalege. Pri oblikovanju umetnih rojev moramo paziti, da jih prepeljemo na druga mesta, sicer se stare čebele vrnejo v stari panj. Narejenec pa v tem primeru ne more sam oskrbovati in dovolj ogrevati zalege, tako da se v takem panju zelo pogosto razširi poapnela zalega.

Če se poapnela zalega zelo razširi – to se zlasti rado pojavlja ob izzmljenju slabičev, torej nekako do sredine maja, in če je v presledkasti zalegi več kot 50 odstotkov praznih mest, je tako družino najbolje zažveplati in satje pretopiti. Pri teh družinah tudi z vsemi dosegljivimi zdravili v tem letu ne bomo dosegli ekonomskega učinka,

taka družina pa je tudi morebitni okuževallec v čebelnjaku.

Za vse čebelje bolezni pa je še vedno najboljšo zdravilo dražilna paša (spomladanska, cvetlična, kostanjeva, vendar ne gozdna).

Na teh pašah matice intenzivno zalegajo, čebele prinašajo dovolj hrane za zarod, s tem pa je kar se da zmanjšan vpliv bolezni. Tako je tudi čiščenje okuženih ličink hitrejše in temeljitejše.

Prav ob dobrih pašah številni čebelarji pripisujejo novim uvoženim in domačim zdravilom »čudežne« učinke. Zavedati se moramo, da bi ob nenadnem pojavu paše, kar se je letos zgodilo konec aprila in v začetku maja, ko so čebele ponekod celo napolnile medišča, uporaba raznih fungicidov zelo zmanjšala kakovost medu.

Vsaka bolezen, posebno v času razvoja, poruši biološko ravnotežje v čebelji družini. Ko se bolezen umiri, lahko upamo, da se bo (naravna selekcija) njen učinek zmanjšal tudi z novimi odpornimi rodovi. Tako bomo spet imeli čebele, ki bodo kos napadom različnih sovražnikov.

DA BI BILO BOLJE

Čeprav je bilo v Slovenskem čebelarju objavljenih kar nekaj člankov, kako naj bi se obnašali prevažalci, naj ob tem povem tudi svoje mnenje. Podobno namreč misli tudi večina članov Čebelarke družine Begunje pri Cerknici. Že nekaj let opažamo velik in nekontroliran dovoz čebel na naše območje. ČD Begunje pri Cerknici s svojimi čebelarji zasega le manjši del svojega ozemlja, zato ne nameravamo nikogar omejevati. Kljub temu pa nesramno dovažanje čebel v neposredno bližino stojišč domačih čebelarjev zahteva ureditev problema. Zaradi brezobzirnosti večine prevažalcev smo morali lani poklicati na pomoč celo inšpekcijsko veterinarsko službo. Obiskali smo trideset prevoznih čebelnjakov in ugotovili, da jih je bilo kar osemnajst brez ustrezne dokumentacije. Med temi čebelarji so tudi znane čebelarske osebnosti in veliki prevažalci. Med vsemi tridesetimi se je samo dvema ali trem zdelo vredno vprašati

za mnenje pristojno društvo. Člani ČD Begunje pri Cerknici nismo proti dovozu čebel na svoje območje, vendar zahtevamo, da čebelarji-prevažalci upoštevajo čebelarski kodeks. Neljubo nam je bilo, da smo morali lani iskati lastnike in ustrezna potrdila s pomočjo inšpekcijske službe in, žal, tudi s pomočjo sodnika za prekrške.

Da bi se v prihodnje izognili nepotrebni delu, svetujemo vsem čebelarjem, ki nameravajo k nam pripeljati čebele na gozdno pašo, naj:

- pridobijo soglasje lastnika zemljišča, kamor bodo postavili čebelnjak;
- navežejo stike s ČD in
- poskrbijo za ustrezno dokumentacijo.

Večina »problematičnih« čebelnjakov je bila postavljena na vlakih ali lesenih legah. Čebelarjem, ki nameravajo v prihodnje voziti na naše območje, svetujemo, naj si v soglasju z lastnikom zemljišča uredijo stalno stojišče. Le-to naj bi bilo tudi ustre-

zno označeno. Zaradi vseh teh težav smo se pri ČD Begunje pri Cerknici odločili, da bomo označili območja, na katerih bodo imeli čebele njeni člani.

Prosimo, spoštujte oznake!

Da ne bom samo kritiziral, moram priznati, da pa je nekaj čebelarjev vendarle ravnalo korektno. Ti tudi v prihodnje ne bodo imeli težav.

Nekateri ne želimo, da bi prihajalo do nesoglasij v društvu ali z lastniki zemljišč.

Kar nekajkrat smo namreč morali miriti gozdne posestnike, ki so hoteli delati v svojem gozdu, vendar so jim delo preprečili čebelarji-prevažalci, saj so zasedli njihove vlake in lesne zapornice. Čeprav neradi, bomo na pomoč poklicali tudi organe preгона, če bo potrebno. Na svojem območju bomo enkrat za vselej uvedli red!

ČD Begunje
pri Cerknici

Naši znani čebelarji

NAŠI ZNANI ČEBELARJI – VINKO ZIBELNIK

prof. JANEZ MIHELIČ

Obiskali smo enega starejših čebelarjev, nekdanj in zdaj zelo dejavnega v delu v čebelarški organizaciji, predvsem v svojem domačem Čebelarskem društvu Dolomiti iz Polhovega Gradca. To je Vinko Zibelnik, dolgoletni predsednik tega društva. Vinko bo 25. julija letos praznoval petinšestdesetletnico. Rodil se je leta 1927 v vasi Hrastenice pri Polhovem Gradcu, tam pa imata z ženo kmetijo, ki sta jo zdaj že prepustila sinu.

Že Vinkov oče je bil navdušen čebelar. Čebelaril je še s kranjčki, kasneje pa tudi z AŽ panji. Na kmetiji, kamor se je priženil Vinko, pri hiši ni bilo čebel. Kmalu sta si z ženo zgradila hišo in hlev, nato pa sta začela zbirati denar za čebelnjak. Leta

1959 je Vinko kupil prvih trideset AŽ panjev in naredil čebelnjak. Število panjev je kmalu povečal na 60. Kljub precej veliki kmetiji, na kateri je bilo vedno dovolj dela, je čebele tudi prevažal po Sloveniji in Liki. Že nekaj rodov je bila družinska tradicija tudi izdelovanje lesenih grabelj za seno. Njihove grablje so dobro in lično izdelane in glede na dolgo tradicijo nedvomno velja star pregovor o tem, da vaja dela mojstra. Kakor je povedal Vinko, vse brez težav prodajo različnim trgovinam. Ljudje vedno bolj cenijo kakovost in tako je tudi prav.

Kljub obilici dela je Vinko vedno našel čas tudi za svoje Čebelarsko društvo Dolomiti. Zanj živi z vsem srcem. To vedo tudi člani društva, zato je na njihovo željo ob

Vinko Zibelnik pred čebelarskim domom ČD Dolomiti, Polhov Gradec.

Vinkovem jubileju nastal ta zapis, s katerim se mu skušajo vsaj malo oddolžiti za njegovo dolgoletno požrtvovalnost.

Ko Vinko pripoveduje o nastanku čebelarstva leta 1965, mu zažarijo oči in na obrazu se mu pojavi nasmešek in izraz zadovoljstva. Še dobro in živo se spominja tega leta, ko je sedemnajst čebelarjev ustanovilo Čebelarsko društvo Polhov Gradec. Že prvo leto so ga čebelarji izvolili za predsednika društva. Pred tem so bili vsi člani ljubljanskega društva, vendar je bilo to preveliko in ni moglo reševati njihovih lokalnih problemov. Društvo je takoj začelo delovati: prirejali so čebelarke tabore, predavanja, veselice, izlete in razstave. Zato so se društvu kmalu priključili številni novi člani, predvsem iz Dobrove. Leta 1972 se je društvu priključila tudi Čebelarska družina Horjul z vsemi svojimi člani. Ob tem si je organizacija naredila novo ime ČD Dolomiti-Polhov Gradec; tedaj je imelo že petinšestdeset članov. Tako društvo pa je že bilo kos tudi večjim nalogam. Vse od prvega čebelarskega tabora leta 1968 je bilo očitno, da potrebuje društvo svoje prostore, pa tudi dodatnega vira dohodka, ki bi ga lahko dobili z oddajanjem nekaterih prostorov, se ne bi branili. V Polhovem Gradcu namreč ni bilo primernih prostorov niti za seje društva. Leta 1975 pa je Jernej Nartnik, tedanji predsednik društva in direktor krajevnega podjetja, čebelarjem predlagal, da bi zgradili čebelarski dom. Obljubil jim je vsestransko pomoč podjetij in tudi krajevne skupnosti. Čebelarji so pobudo z veseljem sprejeli, saj so vedeli, da »priložnost zamujena, ne vrne se nobena«. In začelo se je z dobro voljo vseh članov društva, to pa je že pol uspeha. Krajevna skupnost jim je dodelila zemljišče v bližini stare graščine. Začetek pa je vedno težak in tako je bilo tudi tokrat. Zbiranje dokumentacije in denarja je bilo težavno delo, največ pa sta ga opravila prav Jernej Nartnik in Vinko Zibelnik. Čebelarji in krajanji so podarili les, od njegove prodaje pa so dobili denar. Veliko so jim pomagali tudi gozdarji. Seveda pa je bilo dela toliko, da bi sama brez pomoči članov čebelarjev tega velikega dela ne zmogla. Pri gradnji so se zelo izkazali člani Ivan Rotar, Janez

Lavriša, Vinko Koprivc in tudi vsi drugi. Kot prihodnji najemnik pritličnih prostorov doma je pri graditvi finančno pomagal tudi Zavod za čebelarstvo iz Ljubljane.

Pri zidavi so imeli tudi veliko težav, saj so jim nekateri na vse načine skušali preprečiti zgraditev doma. Kljub vsem težavam pa je bil dom leta 1980 končno zgrajen in dobili so uporabno dovoljenje. No, presenečenj pa kljub temu še ni bilo konec. Nasprotniki zidave doma so izrabili svojo politično moč in v zadnjem trenutku preprečili slovesno odprtje doma. Tako Čebelarski dom v Polhovem Gradcu vse do danes ni doživel slovesnega odprtja, čeprav že dvainajsto leto služi svojemu namenu. Ti dogodki so čebelarje razočarali. V pritličju sta najprej delovala Zavod za čebelarstvo in Čebelarska zadruga Hmezad, zdaj pa samo Čebelarstvo Božnar d.o.o. Tako dobi društvo nekaj sredstev za delovanje od najemnine. V zgornjem nadstropju pa ima društvo svoje prostore: predavalnico, pisarno in sanitarije.

Vinko pa je bil vnovič izvoljen za predsednika društva leta 1984 in še danes ga uspešno vodi. Omeniti pa moramo tudi njegove zasluge pri vzgoji mladih čebelarjev. Vinko je bil dvanajst let mentor čebelarskih krožkov na osnovni šoli v Polhovem Gradcu in na Dobrovi. Na prvem tekmovanju mladih čebelarjev v Celju je prav njegov krožek osvojil prvo mesto. Vedno je skrbel, da so člani dobili dovolj sladkorja za krmiljenje čebel po ugodni ceni. Seveda se mu je čebelarsko društvo oddolžilo za njegov trud in ga predlagalo za vsa tri čebelarska odličja, tudi za najvišje. Odličje Anton Janša I. stopnje je prejel pred nekaj leti.

Še vedno po malem čebelarji. Zdravje in obilica drugega dela mu namreč ne dopuščata, da bi čebelaril v večjem obsegu, pa tudi pogoji za prodajo so slabši kot nekoč. Vinko si zelo želi, da bi vsi slovenski čebelarji v prihodnje bolj držali skupaj in si manj nagajali. Kot majhna država bomo namreč le v tem primeru lahko uveljavili naše čebelarstvo.

Ob njegovem jubileju mu želimo še veliko zadovoljnih let, uspehov pri delu v društvu in zadovoljstva ob čebelicah.

BAYVAROL[®] – NOVI PIRETROID ZA ZATIRANJE VAROZE

mag. ALAN KOVAČEVIĆ

(Nadaljevanje)

Pri zbiranju odpadlih zajedavcev smo uporabili standardni pribor, t.j. naoljeni pocinkani podstavek z zaščitno mrežo, nameščen na podnici panja. Odpadle zajedavce smo šteli vsak dan v popoldanskih urah. Nato smo vsak dan ugotavljali relativno smrtnost celotne populacije zajedavcev (prikaz na grafikonu).

Poskusne družine smo razdelili v dve skupini.

SKUPINA »A« – sestavljalo jo je pet družin, ki smo jim dali po eno paličico, prepojeno s fluvalinatom. Obesili smo jo med satnice z zalego, v sredino panja. Fluvalinatno zdravilo je bilo narejeno na leseni paličici komercialnega preparata mavrick[®] firme Sandoz, in sicer tako, kot je bilo že večkrat opisano v čebelarstem tisku.

SKUPINA »B« – sestavljalo jo je pet družin, ki smo jim dali po štiri trakove bayvarola[®], in sicer dva v tretjo ulico, v presledku po 20 cm, dva pa v sedmo ulico plo-dišča (po navodilu proizvajalca).

Med poskusom nismo opazili nobenih posebnosti pri obnašanju čebel v poskusnih družinah. Razvoj zalege je bil v obeh skupinah neprekinjen in brez vidnih sprememb. Pri družinah, zdravljenih s fluvalinatom, se dnevno umiranje družin v primerjavi z nezdravljenimi družinami ni spreminilo.

Uspešnost zdravljenja je bila pri obeh sredstvih skoraj enaka. Ker je zdravljenje v obeh skupinah trajalo 24 dni, je število odpadlih zajedavcev v obeh skupinah zadnji dan poskusa padlo na zanemarljivo nizko število – največ deset zajedavcev (14). V prvih dneh je odpadlo tudi po nekaj tisoč varoj (3.106) na družino. S primerjavo krivulj, ki prikazujejo dinamiko odpadanja zajedavcev, smo ugotovili, da bayvarol[®] deluje

znatno hitreje. Že šesti dan je poginilo 70 odstotkov zajedavcev v panjih, ki so bili zdravljeni s trakovi bayvarola[®], enak učinek pa je bil v panjih, zdravljenih s fluvalinatom, šele po enajstih dneh.

To nas je spodbudilo, da letošnje rezultate primerjamo z rezultati, ki smo jih dobili pri prvem poskusu s fluvalinatom. Ugotovili smo, da je to sredstvo zdaj manj učinkovito. Iz grafikona lahko opazimo, da je bila leta 1988 učinkovitost fluvalinata skoraj enaka, kot je letos učinkovitost bayvarola[®], v primerjavi z letošnjimi rezultati pa je povsem drugačna.

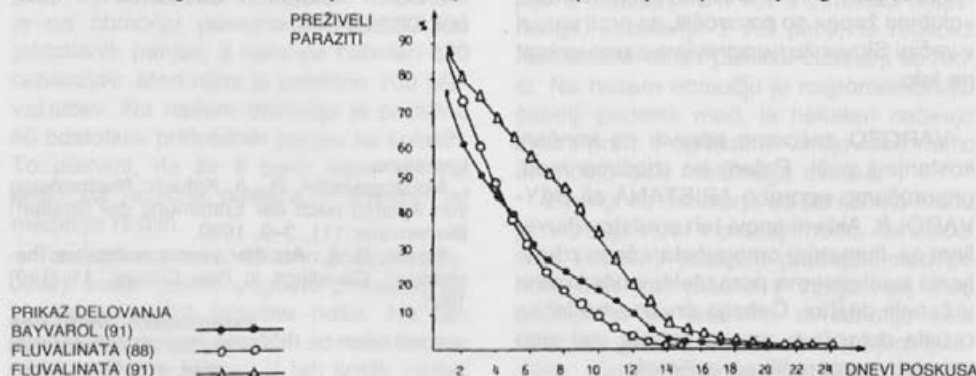
Ne vemo še, zakaj se je to zgodilo. Pomislek, da gre za obstojnost zajedavcev, je vsekakor utemeljen, vendar ga bo treba z novimi poskusi še potrditi. Rezultati zdravljenja s fluvalinatnim sredstvom nas opozarjajo, da moramo biti pozorni pri njegovi uporabi, predvsem zato, ker imamo na trgu precejšnje število nekakovostnih pripravkov, ki ne morejo zagotavljati uspešnega zdravljenja.

Zato vnovič poudarjamo, da moramo biti pozorni pri uporabi neregistriranih zdravilnih pripravkov, moramo jih natančno zbrati in upoštevati tudi navodila o njihovi uporabi.

Vsekakor je bayvarol[®] novo, privlačno zdravilo proti varozi, saj je zelo učinkovit in zanesljiv.

Razveseljuje ugotovitev, da je količina aktivne snovi v zdravilu zelo majhna, to pa je pomembno za ohranjanje kakovosti čebeljih pridelkov. Tudi najbolj vestni čebelarji lahko to sredstvo uporabijo brez strahu, da bi ogrozili ekološko ravnovesje v čebelji družini.

Upamo, da bo bayvarol[®] kmalu dostopen tudi našim čebelarjem. Postopek v zvezi z registracijo je za našo državo že opravljen, tako da avgusta lahko pričakujemo promocijo tega zdravila.

JESENSKO ZDRAVLJENJE ČEBEL

Zajedavec *Varroa jacobsoni* posredno in neposredno povzroča sodobnemu čebelarstvu največjo škodo. Čebele postanejo zaradi vbodov pršice, ki prenaša različne klice, dovzetnejše za virusne, bakterijske in glivične infekcije. Ker postaja *V. jacobsoni* hitro odporna na posamezna zdravila, se razvoj usmerja poleg iskanja novih vrst zdravil v vzrejo čebel, odpornih na bolezn. Možnost za vzrejo bolj zdravih čebel temelji na ugotovitvi, da so čebele sposobne odkriti in odpreti infestirano celico ter odstraniti zajedavca in morebitno mrtvo čebeljo bubo (Morse, 1991).

Leta 1990 sta Moosbeckhofer in Kohlich prvič poročala, da ostanki sintetičnih piretroidov, namenjenih uničenju pršic, ostanejo tudi na čebelah in satju. Enaka aktivna snov ter nekatere druge spremljajoče nečistoče ostanejo v panju tudi ob uporabi različnih lesenih deščic, prepojenih s fluvalinatom. Deščice pa vsebujejo toliko različnih koncentracij aktivne snovi, kolikor je proizvajalcev le-teh. To potrjujejo tudi pričevanja čebelarjev iz različnih krajev. Le-ti so namreč poročali, da so pršice *V. jacobsoni* intenzivneje odpadale, ko so zamenjali zdravilo proti njej.

Predvsem nered, trmoglavost in različna »globina žepa« so povzročili, da proti varozi v večini Slovenije ne zdravimo samo enkrat na leto.

VAROZO začnemo zdraviti po končani kostonjevi paši. Potem ko iztočimo med, priporočamo uporabo APISTANA ali BAY-VAROLA. Aktivni snovi teh sredstev (fluvalinat oz. flumetrin) omogočata v času zdravljenja enakomerno porazdelitev učinkovine v čebelji družini. Čebelja družina bo lahko razvila dolgožive zimske čebele, saj smo zajedalcu preprečili parazitiranje.

Letošnje novo registrirano sredstvo je BAY-VAROL (več o njem preberite v člankih mag. Alana Kovačevića v 6 in 7-8 št. Slovenskega čebelarja 1992) v obliki plastičnih trakov. V eno čebeljo družino obesimo v plodišče med sate z zalego štiri trakove, in sicer po dva trakova v dve ulici (tretjo in sedmo). Zdravilo pustimo v panju od štiri do osem tednov.

Če zmanjšujemo tveganje v čebelarjenju, varčujemo čas in denar, in to kljub visoki ceni preverjenih sredstev.

Zaradi nose mavosti je letos marsikateri čebelar pridelal precej manj. Ne odlašajte z vprašanji in ne čakajte na zamazana pročelja panjev in satnic ali celo na propad družine. Pokličite in se posvetujte z območnim veterinarjem, svetovalcem za čebelarstvo!

Poskrbite za **PRAVOČASEN NAKUP ZDRAVIL!** Za zdravila iz tujine je rok dobave najmanj šest tednov, zato pohitite z naročili na območnih veterinarskih zavodih. Predstavniki čebelarskih društev se lahko obrnejo neposredno na **Veterinarski zavod v Mariboru**, na **g. Staneta Krajnca**, svetovalca za čebelarstvo; Šentiljska 109, Maribor; telefon: 062/25-821; telefax: 062/28-346.

Literatura:

Moosbeckhofer, R., A. Kohlich: Nachwirkung von Apistan nach der Entfernung der Streifen! *Bienenwatter* 111, 3-9, 1990.

Morse, R. A.: Another varroa resistance mechanism. *Gleanings in Bee Culture*, 11 (119) 1991.

Veterinarsko svetovalna služba za čebelarstvo
dipl. vet. Mira Jenko

ČEBELARSTVO V POMURJU

Od lanskega septembra sem zadolžen za izvajanje zdravstvenega varstva čebel na območju Pomurja. To območje obsega občine Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

V občini Gornja Radgona delujejo tri čebelarstva društva: Gornja Radgona, Radenci in Videm-Negova. Društva so združena v občinsko čebelarstvo zvezo. Zveza združuje približno 60 aktivnih čebelarjev, ki čebelarijo v približno 1.700 AŽ panjih. Med njimi je 13 prevažalcev.

Na območju lendavske občine deluje pet čebelarskih društev: Lendava, Črešnovci, Kapca, Kobilje in Velika Polana. Društva so združena v občinsko čebelarstvo zvezo. V zvezi je združenih približno 130 aktivnih čebelarjev, 15 od teh je prevažalcev, čebelarijo pa s približno 2.800 AŽ panji.

Na območju ljutomerske občine delujejo tri čebelarstva društva: Ljutomer, Križevci in Veržej. Društva so združena v občinsko čebelarstvo zvezo, ta pa združuje približno 110 aktivnih čebelarjev, 16 od teh je prevažalcev, čebelarijo pa s približno 3.000 AŽ panji.

Na območju mursko-soboške občine deluje 11 čebelarskih društev: Bakovci, Beltinci, Bogojina, Grad, Murska Sobota, Prosenjakovci, Puconci, Križevci, Tišina in Šalovci. Društva so združena v občinsko čebelarstvo zvezo. V zvezo je vključenih približno 360 aktivnih čebelarjev, med njimi je 40 prevažalcev, čebelarijo pa z okoli 9.800 panji. Če te podatke seštejemo, vidimo, da je na območju pomurske regije 17.300 pridobitnih panjev, z njimi pa čebelarji 620 čebelarjev. Med njimi je približno 100 prevažalcev. Na našem območju je približno 50 odstotkov pridobitnih panjev na kolesih. To pomeni, da se ti panji letno večkrat selijo na različna pasišča – odvisno od medenja rastlin.

Poudariti moramo, da smo pomurski čebelarji svoje čebele pogosto prevažali na bogate sosednje hrvaške paše. Na teh pestrih in obsežnih pasiščih so naše čebele pridno nabirale nektar. V teh krajih nikdar

nismo naleteli na nerazumevanje ali odpor domačih čebelarjev, celo nasprotno, sprejemali so nas toplo in prisrčno. Zdaj, ko v sosednji samostojni Hrvaški divja vojna, nimamo več možnosti za prevoz čebel. Vprašanje je, ali bomo še kdaj lahko čebele peljali na ta lepa in bogata pasišča. Pomurski čebelarji znajo pridelati med, čebelarji prevažalci pa se lahko pohvalijo z visokimi povprečnimi donosi medu. Pomurski čebelarji imajo podobne težave kot drugi slovenski čebelarji. Najprej naj omenim skromne pomladanske paše – premalo je oljne repice, preveč je monokultur, na primer koruze, pšenice in sladkorne pese. Kmetijstvo danes brez škropljenja ne pridela ničesar, zaradi tega pa tudi ni plevelov, ki so na njivah dobro medili. Travnike intenzivno izkoriščajo, tako da čebele zaradi zgodnje košnje ne morejo nabirati veliko nektarja. Priznati moramo, da pomurski čebelarji premalo poznamo možnosti gozdnega medenja, kajti vse do zdaj smo bili bolj ali manj usmerjeni na cvetoče rastline in drevesa. Jeseni na naših njivah zelo pogrešamo ajdo, ki je pred leti dobro napolnila medišča, čebele pa so nabrale tudi zimsko zalogo. V primernih vremenskih razmerah je najboljši vir medenja akacija. Zato je na akacijevi paši tudi veliko prevoznih čebelnjakov. Letos so iz cele Slovenije na območje občine Murska Sobota prepeljali kar 4.500 AŽ panjev, torej polovico domačih panjev.

Pomurski čebelarji, ki se povečini ukvarjajo s čebelarstvom kot s stransko dejavnostjo, čebelarijo z AŽ panji, le redko z nakladnimi. Mladi poklicni čebelarji so redki. Na našem območju je najpomembnejši čebelji pridelek med, le nekateri nabirajo cvetni prah. Pogrešamo vzrejevalce matic in pridelovalce matičnega mlečka.

V verigi od čebelarja do porabnika medu je največja vrzel v prodaji medu. Na žalost smo čebelarji prisiljeni prodajati med po nizki ceni kot mačka v žaklju, saj med ocenijo in ga finančno ovrednotijo šele tedaj, ko ga ima Medex že v svojem skladišču. Zaradi internega vzorčenja čebelar

nima možnosti zahtevati super analizo, svojega slabo ocenjenega pridelka pa tudi ne more zahtevati nazaj. Boljši časi se obetajo le z manjšimi zasebnimi odjemalci in izvozniki medu, saj bo čebelar svoj pridelek oddal po vnaprej znani ceni in pogojih. Če bi bilo slovensko čebelarstvo dobro organizirano, bi ta cilj lahko dosegli.

Zdravstvena problematika je tudi na območju Pomurja podobna kot drugod. Varoa je pred leti tudi pri nas pobrala svoj davek. Problem smo dokaj uspešno odpravili s fluvalinatom, vendar pri tem ne smemo zaspati, kajti zaradi nekontrolirane in dolgotrajne uporabe se lahko pojavi pri varoi odpornost. Nekaj izgub imamo čebelarji tudi zaradi kronične nose mavosti čebel. Ob spomladanskem pregledu mrtvic pri prevlačalcih smo laboratorijsko ugotovili okužbo z Nosemo apis pri več kot 88 odstotkih čebelarjev. Odstotek okužbe čebelnjakov je zelo visok in pridelek medu je zaradi tega lahko tudi za 20 odstotkov manjši. Problem

kronične nose mavosti čebel pa je še večji, če se bolezen stopnjuje z neko drugo boleznijo.

Vsako leto se tu in tam pojavi tudi kako žarišče hude gnilobe. Ta, na srečo redka žarišča, uspemo zatreti. Po mojem pa so pojavi hude gnilobe bolj posledica nepazljivosti in neosveščenosti čebelarjev.

Najnovejši problem pa postaja poapnela zalega; le-ta je bolj ali manj prizadela vsa čebelarstva. Verjetno bo še minilo nekaj časa, preden bomo uspeli najti učinkovita zdravila proti tej trdovratni bolezni. Velika težava za čebelarje so tudi draga zdravila. Ne glede na ceno, pa moramo v primeru pojava določenih bolezni zdravila zares uporabiti. Kljub temu pa moramo paziti, da jih bomo uporabljali smotno, pravočasno in strokovno, tako da z njimi ne bomo onesnažili čebeljih pridelkov.

Veterinarsko-svetovalna služba
za čebelarstvo
dipl. vet. Štefan Kovač

Nove knjige

OB IZIDU KNJIGE LOJZETA KASTELICA »KORENINE ČEBELARJENJA«

Pred kratkim je pri Dolenjski založbi v Novem mestu izšla nova knjiga Lojzeta Kastelica z naslovom »Korenine čebelarjenja«. Knjiga je izšla ob dvainšestdesetletnici Čebelarskega društva Novo mesto. Obsega 150 strani, izšla pa je v nakladi šesto izvodov. Nekaj svojih misli o knjigi je v uvodu napisal tudi dr. Matjaž Kmecl: »Vsaj dvoje je mogoče reči o tej knjigi: da je povsem svojevrstna in da ji je mogoče očitati vse prej kot pa dolgočasnost. Gre namreč za besedilo, ki je od daleč sorodno kakšnemu Dänikenu, bližnosti z današnjo

slovensko venetologijo pa sploh ne skriva. Teza, ki si jo pisec prizadeva prikazati in dokazati, je po svoje nenavadna: evropsko in še posebej slovensko civilizacijo je sploščelo in zelo dogo na različne načine poganjalo v napredek čebelarjenje.«

Knjigo lahko naročite pisno ali po telefonu na ZČDS (061) 210-992, pošljemo jo tudi po povzetju. Knjiga je primerno darilo, prav tako pa jo priporočamo vsem čebelarjem in čebelarskim krožkom.

Uredništvo

Cene medu na tržnici so od 330 – 400, z zaščitno znamko pa 450 SLT. ZČDS zbira naročila za kozarce za med.

HMEZAD–CELEIA – Arja vas – Mlekarstvo nudi v prodajo sode in posodo za med, ☎ (063) 776-411.

ZČDS

Iz društvenega življenja

OBVESTILO O PREMIRANJU MATIC

V okviru proračuna Republike Slovenije za leto 1992 je tudi določilo o premiranju matic v skupnem znesku 1.350.000 SLT. Lanski skupni znesek je bil razdeljen na 10.000 premij za posamezne matice, vendar so jih čebelarji uveljavili le nekaj več kot 2.500. Da se kaj podobnega ne bi ponovilo, znaša premija zdaj 400 SLT. S tem je število premiranih matic zmanjšano na 3.375. Del tega števila smo rezervirali za izvajanje progenega testiranja matic, 2.700 pa smo jih do 31. avgusta namenili posameznim vzrejevalcem. Po tem datumu bomo posredovali še vse druge zahtevke, ne glede na izvor matic. Ob nakupu matic ima kupec dve možnosti:

1. Kupi lahko matico po običajni ceni in sam uveljavi premijo preko žiro računa svojega čebelarskega društva. S tem kupec prevzame tveganje, da premije ne dobi. To se lahko zgodi, če bo skupno število zahtevkov za premiranje enega vzrejevalca večje od vnaprej rezerviranega števila.

2. Vzrejevalca matic lahko poblasti, da v njegovem imenu uveljavi premijo. S tem je kupil matico po nižji ceni, razliko pa bo vzrejevalec prejel iz sredstev premiranja.

Priporočamo vam, da ob nakupu matic izberete drugo možnost, saj je tveganje pri tem manjše. Vse potrebne obrazce imajo na razpolago vzrejevalci. Če bi prišlo do nejasnosti ali nesporazumov, lahko vsak četrtek dopoldne do 10. ure telefonirate na Kmetijski inštitut Slovenije, tel. (061) 123-111, int. 246, mag. Poklukarju ali g. Kokalju.

Komisija za priznavanje plemenišč

KIS

ČEBELE ZA HRVAŠKE ČEBELARJE

Pomoč hrvaškim čebelarjem v panjih in čebelah so darovali:

Janez Kojek, Dolga vas, Kočevje	1 družina na	10 satih
Tone Šercer, Kočevje	1 družina na	10 satih s panjem AŽ
Ivan Grajš, Dolga vas, Kočevje	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Jože Veselič, Livold	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Matija Kobola, Šalka vas	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Vili Maček, Dolga vas	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Jože Jakšič, Kočevje	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Matjaž Marincelj, Kočevje	1 družina na	4 satih s panjem AŽ
Vinko Martinčič, Čerknica	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Franc Gradišar, Ribnica	2 družini na	10 satih s panjem AŽ
Franc Škufca, Ponova vas	1 družina na	10 satih s panjem AŽ
Jože Ahlin, Grosuplje	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Anton Koželj, Šmarje	1 družina na	10 satih s panjem AŽ
Jože Šnajder, Ljubljana	2 družini na	5 satih s panjem AŽ
Ignac Sotlar, Šmartno pod Šmarno goro	1 družina na	10 satih s panjem AŽ
Alojz Bukovšek, Golo Brdo	1 družina na	9 satih s panjem AŽ
Alojz Bukovšek ml., Golo Brdo	1 družina na	9 satih s panjem AŽ
Marko Kupljenik, Sp. Gameljne		2 x 10 satih s panjem
Tone Tome, Tacen	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Vladimir Jenček, Pivka	1 družina na	7 satih s panjem AŽ

Ivan Požar, Klenik		8 x nakladni panj
Marjan Košak, Domžale	1 družina na	5 satih, 1x panj 6 x 5 S
Anton Cirar, Lukovica	2 družini na	7 satih s panjem AŽ
Franc Peterka, Domžale	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Franc Omahna, Prevoje	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Franc Grajzar, Domžale		2 x 10 satih panj
Franc Novak, Domžale	1 družina na	5 satih
Srečo Goropečnik, Bišče	1 družina na	5 satih
Anton Praprotnik, Mengeš	1 družina na	5 satih
Anton Kotnik, Lukovica	1 družina na	5 satih
Anton Janežič, Domžale	1 družina na	5 satih
Franc Mohar, Dolsko	1 družina na	5 satih
Drago Mrdjenović, Domžale	1 družina na	4 satih s panjem AŽ
Matej Blejec, Mengeš	1 družina na	9 satih, 2 x 9 S panj
Marija Blejec, Mengeš	1 družina na	9 satih s panjem AŽ
Janko Janežič, Prelog	1 družina na	5 satih
Ciril Ložar, Beričevo	1 družina na	5 satih
Janez Jerman, Dragomelj	1 družina na	10 satih
Jože Horvat, Domžale	1 družina na	10 satih, 2 x 10 S panja
Vinko Horvat, Prelog	1 družina na	10 satih
Ivan Loboda, Trzin		3 x 9 satih panj
Peter Vukojevič, Ljubljana		1 x 5 satih panj
Lojze Miklič, Ljubljana		1 x 5, 1 x 7 S panj-nov
Ciril Predalič, Ljubljana	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Jože Klančar, Ljubljana-Polje	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Anton Kremesec, Ljubljana-Polje	1 družina na	7 satih s panjem AŽ
Lojze Košar, Ljubljana-Polje	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Anton Vidic, Ljubljana	1 družina na	9 satih s panjem AŽ
Ivan Božič, Koper	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Renato Starc, Koper	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Ciril Pelicon, Koper	1 družina na	4 satih s panjem AŽ
Boris Prodan, Koper	1 družina na	5 satih s panjem AŽ
Miro Leskovec, Logatec		2 x 10 S panj – nov
Anton Teršar, Logatec		2 x 10 S panj – nov
Franc Krže, Vrhnika		1 x 10 S panj – nov
Zveza čebelarских društev Slovenije		15 x 10 S panj – nov

TUDI NAŠ SEJEM JE V GORNJI RADGONI

Mislimo seveda na čebelarje in tako je tudi na sejmu v Gornji Radgoni videti, da je čebelarstvo del kmetijstva, čeprav se le-ta uradno imenuje Kmetijsko-živilski sejem v Gornji Radgoni.

Letos bo to že 30. – jubilejna prireditev.

Do zdaj se je na sejmu vsako leto predstavljalo naše kmetijstvo, zlasti različni kmetijski stroji in pripomočki. Živinorejci so razkazali svojo živino: krave, telice, bike, konje, kokoši, ovce in svinje. Na sejmu pa ni manjkalo niti kmetijskih pridelkov in semen. Vedno so dobro poskrbeli tudi za prehrano obiskovalcev sejma, nekatere

»prleške« specialitete pa se je dalo tudi kupiti.

Na letošnjem sejmu razstavljajo naša podjetja in posamezniki, svoje blago pa bodo prikazali tudi Avstrijci in Madžari. Že do zdaj je bil na sejmu vedno tudi »dan čebelarjev« in tako bo tudi letos. Na njem se že vrsto let predstavljata zlasti Medex in Hmezad. V okviru sejma so za čebelarje vedno pripravili različna predavanja, zlasti o varji, poapneli zalegi. Tudi gnilobi čebelje zalege, o pašah pri nas, nosemi in seveda o tem, kako pospešiti spomladanski razvoj čebel. **Letos se bomo čebelarji na tem sejmu zbrali 23. avgusta.**

Najprej nam bo predaval prof. dr. Jurij Senegačnik, ki je tudi sam čebelar, in sicer o zdravljenju varoe in poapnele zalege, zatem pa še dipl. inž. Milko Krajnc o pomenu čebel pri povečanju kmetijskih pridelkov, zlasti sadja.

Obe predavanji se bosta začeli ob 10. uri v kino dvorani v Gornji Radgoni.

Čebelarji! Nasvidenje torej 23. avgusta 1992 v Gornji Radgoni!

**Predsednik
Občinske čebelarске zveze
Gornja Radgona
Anton Novak**

RAZSTAVA ČARFOVE ZBIRKE PANJSKIH KONČNIC V POKRAJINSKEM MUZEJU SLOVENJ GRADEC

MILAN GRADIŠNIK

Matevž Čarf (rojen leta 1920 v Bistri pri Črni na Koroškem, od leta 1950 živi v Slovenj Gradcu) je zbral obsežno zbirko panjskih končnic. Njegova ljubezen do čebelarstva, ki izvira že iz otroških let, in zanimanje za kulturne vrednote sta bila vzrok za nastanek in izpopolnjevanje zbirke. Zbiranju posameznih primerkov je namenil ves svoj prosti čas in energijo, seveda pa je vanj vlagal tudi svoje prihranke. Tovrstno kulturno dediščino je našel zlasti na oddaljenih kmetijah, na katere je zahajal kot gozdarski cenilec.

Leta 1991 je za svoje zbirateljsko in publicistično delo prejel Bernekarjevo nagrado, to je občinsko nagrado Slovenj Gradca za največje dosežke na kulturnem področju.

Čarf je začel s priložnostnim zbiranjem končnic konec tridesetih let. Prve končnice je dobil v domačem čebelnjaku v Bistri pri Črni na Koroškem. Šele po letu 1950 jih je začel zbirati načrtno. Večina zbirke je na-

stala od leta 1958 do 1968. Po tem letu pa se je število novih primerkov začelo zmanjševati. Zadnje končnice je dobil v začetku osemdesetih let.

V razstavljeni zbirki je več kot tristo panjskih končnic. Končnice je zbral na območju od Slovenj Gradca do Bistre in Tople. Večina zbirke izvira v zgornjem in srednjem delu Mežiške doline (v okolici Črne, Mežice, Prevalj in Raven na Koroškem). Manjše število končnic v zbirki izvira iz širše okolice Slovenj Gradca, nekaj primerkov pa iz Gornje Savinjske doline in celo iz Dolenjske. Posebnost zbirke je tudi v tem, da je ob vsaki panjski končnici poleg motiva in letnice, zapisano tudi ime kmetije, na kateri je končnico dobil.

Najstarejša panjska končnica v zbirki ima letnico 1769, najmlajša pa letnico 1977. Osemnajst končnic je nastalo v prvi polovici 19. stoletja. Največ končnic je nastalo od leta 1850 do 1910 oziroma 1920, nato pa se število zmanjšuje.

Motive z nabožno vsebino najdemo v več kot polovici zbirke. Prizori so vzeti iz Stare in Nove zaveze, predstavljeni so posamezni svetniki in svetnice ter svetniške legende. Tem motivom se pridružujejo tudi druge nabožne upodobitve. Največkrat se pojavljajo naslednji prizori: IHS, Marija – Božjepotna, Marijino oznanjenje, beg v Egipt, Kajn ubije Abela, sv. Trojica itd.

V motivih s posvetno vsebino so najpogostejše upodobitve živali, eksotični motivi in smešenje ženskih slabosti. Pogostejši prizori so: Pegam in Lambergar, ogrebanje rojev, živali nesejo lovca k pogrebu itd.

Zbirka je bila ob različnih priložnostih že predstavljena javnosti leta 1969 v Črni na Koroškem v okviru turističnega tedna, leta 1989 v Celovcu na obrtniški razstavi »Na sončni strani Alp« in na različnih kulturnih prireditvah v Slovenj Gradcu.

Leta 1971 je pri Slovenski matici izšel koledar, opremljen s fotografijami panjskih končnic iz te zbirke.

Vendar pa v tolikšnem obsegu zbirka do zdaj še ni bila predstavljena. Razstavo so ob pomoči zbiratelja in članov njegove družine odlično pripravili delavci Pokrajinskega muzeja.

ČEBELARSKO DRUŠTVO KRKA IZ NOVEGA MESTA JE RAZVILO SVOJ PRAPOR

JANEZ MIHELIC

Čebelarstvo društvo KRKA iz Novega mesta je osmega maja v prostorih upravne stavbe tovarne Krka razvilo svoj društveni prapor. Za člane čebelarskega društva je bil to velik dogodek, prav tako pa tudi za vse vabljene goste. Čebelarstvo društvo KRKA je namreč še mlado društvo – ustanovljeno je bilo pred trinajstimi leti. To društvo je tudi edino čebelarstvo društvo, ustanovljeno v okviru podjetja, to je tovarne zdravil KRKA iz Novega mesta, saj ima

vodstvo podjetja velik posluš za društveno življenje zaposlenih. Društvo je bilo ustanovljeno marca leta 1979 in tedaj so na ustanovnem občnem zboru sprejeli pravila društva ter izvolili izvršni in nadzorni odbor.

Že čez mesec dni je društvo organiziralo prvo povojno čebelarstvo predavanje v Novem mestu, prvi predavatelj pa je bil profesor Edi Senegačnik iz Ljubljane. Uradno je bilo društvo registrirano junija istega leta. Ob ustanovitvi je imelo društvo sedemnajst zagnanih čebelarjev, danes pa jih ima že štirinštrideset, saj se število članov iz leta v leto povečuje. V glasilu podjetja so objavili tudi več člankov o svojem delu, prvega leta 1980. Istega leta so ustanovili tudi čebelarski krožek na OŠ Katje Rupena v Novem mestu. Krožek deluje pod vodstvom mentorja Jožeta Volčjaka, ob šoli pa imajo tudi lep lesen čebeljak. Leta 1982 so organizirali že prvo čebelarstvo razstavo. Vsako leto pripravijo tudi program izobraževanja za mlade in stare čebelarje. Nedvomno je bilo društvo od ustanovitve do danes zelo dejavno, tako da se je strokovna raven čebelarjenja članov društva zelo dvignila. Zdaj pa se je izpolnila tudi dolgoletna želja vseh članov – razviti svoj prapor. Z njim bodo zdaj lahko predstavljali društvo ob raznih priložnostih.

Razvitja prapora se je udeležila večina članov društva in tudi nekaj gostov: prof.

Slavnostni govornik je bil prof. Edi Senegačnik iz Ljubljane.

Prapor je razvil predstavnik tovarne zdravil KRKA, katere ime nosi društvo in je tudi njegov sponzor.

Edi Senegačnik, ki je bil tudi slavnostni govornik, vodstvo podjetja, predstavnik ČD Novo mesto g. Somrak, urednik Slovenskega čebelarja prof. Janez Mihelič in častna člana Mirko Pavlin in Lojze Kastelic. Ob tej priložnosti so pripravili tudi krajši kulturni program, najzaslužnejšim članom so podelili so odličja Anton Janša II. in III. stopnje, v avli pa so pripravili zelo lepo in zanimivo razstavo čebelarške opreme, čebeljih pridelkov, slik, dupel s čebelami in tudi opazovalni panj z živimi čebelami. Razstavo bodo junija postavili tudi v Šmarjeških Toplicah, tako da si jo boste lahko še ogledali.

Prapor ČD KRKA je prevzel praporščak Jože Volčjak. Ob predsedniku društva Dušanu Peterlinu in tajniku Cirilu Kolencu si

Prapor je prevzel praporščak g. Volčjak, ki je svečano obljubil, da ga bo čuval.

je prav Jože Volčjak najbolj prizadeval, da bi društvo dobilo svoj prapor. Predsednik se je tudi vodstvu podjetja in vsem darovalcem zahvalil za moralno in materialno pomoč in obljubil, da bodo dobro delali tudi vnaprej in s tem dvigovali ugled podjetja, katerega ime nosi društvo.

Ob tej priložnosti je Lojze Kastelic prisotnim predstavil svojo novo knjigo z naslovom KORENINE ČEBELARJENJA. Le-ta je pred kratkim izšla pri Dolenjski založbi iz Novega mesta, tako da jo je mogoče tudi kupiti. Knjiga je lep prispevek k čebelarškemu jubileju na Dolenjskem.

Po proslavi je društvo za udeležence proslave priredilo srečanje, tako da so lahko kramljali še pozno v noč.

Tudi predstavnik društva Novo mesto g. Somrak je čestital članom društva za uspeh.

Ob izidu knjige *Korenine čebelarjenja* je prejel priznanje Dolenjske založbe tudi njen avtor Lojze Kastelic.

OB 62-LETNICI ČEBELARSKEGA DRUŠTVA NOVO MESTO SO RAZVILI SVOJ PRAPOR

MARJAN SKOK

V Srednji kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu so se 9. maja zbrali čebelarji, člani Čebelarskega društva Novo mesto in gostje. Udeležili so se proslave ob razvitju društvenega čebelarskega prapora in 62-letnici delovanja tega najstarejšega čebelarskega društva v Novem mestu.

Tako sta skoraj hkrati svoja čebelarska prapora razvili kar dve čebelarski društvi v Novem mestu, to pa je za vso dolensko regijo in posebej za dolenske čebelarje velik dogodek. Organizacija takšne prireditve seveda zahteva precej truda in sredstev, zlasti zdaj, ko teh povsod primanjkuje in je tudi čebelarstvo v precejšnji krizi. Kljub temu so prizadevni in iznajdljivi dolenski čebelarji dokazali, da se da narediti še marsikaj, če so le dobra volja, zagnanost in pripravljenost, predvsem pa velika požrtvovalnost, tako vodstva društva kot tudi članov. In zdi se, da vodstvom in članom ČD Novo mesto in ČD Krka, ki sta razvila svoja prapora, tega res ne manjka.

Na Grmu se je zbralo okoli stopetdeset čebelarjev, te pa je gostoljubno sprejela šola, saj ima vodstvo šole tudi posluš za čebelarstvo. Zbrali so se v športni dvorani. Slavnostni del proslave je začel oktet s svojo pesmijo. Nato je najprej govoril predsednik Čebelarskega društva Novo mesto Ivan Somrak. Le-ta je pozdravil gostopredsednika ZČDS Marjana Skoka in pred-

sednika skupščine občine Novo mesto Marjana Dvornika – in tudi vse udeležence. Na kratko je opisal zgodovino Čebelarskega društva Novo mesto z njegovimi vzponi in padci.

Dejal je: »Spomladi leta 1930 so se na pobudo nekaterih profesorjev Kmetijske šole Grm zbrali napredni čebelarji iz novomeškega okraja in pri Kmetijski šoli Grm ustanovili čebelarsko društvo.

Kmalu so se povezali v Čebelarsko društvo Slovenije. Mnogi člani so postali naročniki Slovenskega čebelarja in si s tem bogatili splošno znanje. Že tedaj je tudi kmetijska šola veliko pozornosti namenjala čebelarstvu. Leta 1936 – ob 50-letnici šole – so v posebni knjižici zapisali, da je imela šola v programu 40 ur čebelarstva. Torej so imeli posluš za čebelarstvo že pred sto leti. V društvu največjo pozornost namenjamo strokovnemu izobraževanju članov. Na območju društva Novo mesto čebelarji okoli 200 čebelarjev s 4500 čebeljimi družinami, na območju občine pa še 500 čebelarjev z 12000 družinami. Vključeni so čebelarska društva: Dolenske Toplice, Dvor Šentjernej, Šmarjeta in Krka. Tako smo se organizirali zato, da bi ob velikem številu čebelarjev tudi učinkovito delovali.

Srednji kmetijski šoli GRM se zahvaljujem za vsestransko razumevanje, pomoč in pokroviteljstvo nad našim društvom. Za-

Slavnostni govornik Marjan Skok in razvitje prapora ČD Novo mesto

hvaljujem se tudi Tovarni zdravil KRKA in vsem našim sponzorjem, ki so nam omogočili izdajo knjižice *Korenine čebelarjenja*. Zahvaljujem se tudi avtorju knjižice Lojzetu Kastelicu, saj je svoje delo posvetil prav našemu jubileju. «

Nato je spregovoril predsednik ZČDS Marjan Skok. Čebelariskemu društvu je čestital za razvitje prapora in vsem članom zaželel še veliko uspehov. Prapor je nato prevzel praporščak Slavko Luzar. Članom društva je svečano prisegel, da bo prapor vestno varoval. Zatem je Franci Šali predstavil knjigo Lojzeta Kastelica *Korenine čebelarjenja*, ki je izšla v čast obletnice društva. Zaslužnim članom so podelili tudi odličja Anton Janša II. in III. stopnje. V dvorani šole so postavili tudi čebelarisko razstavo, ki je izzvala veliko občudovanja in pohvale.

V šoli na Grmu so čebelarji pripravili tudi zelo bogato čebelarisko razstavo.

Po končani proslavi so čebelarje povabili na prigrizek in ob pijači so povedali še veliko zanimivega.

IZLET MLADIH SEVNIŠKIH ČEBELARJEV PO DOLENJSKI

VIKTOR KLADNIK in ALEŠ STAROVEŠKI

Sevniško čebelarisko društvo skrbi za svoj podmladek. To dokazujejo tudi izleti, ki jih prirejamo za mlade čebelarje, člane čebelariskih društev, ki delujejo že od leta 1984 na osnovnih šolah Savo Kladnik v Sevnici, v Boštanju in Blanci. Tokrat smo mlade čebelarje iz Sevnice peljali na končni izlet po Dolenjski. Naš cilj je bil obisk pri znanem dolenjskem čebelarju Alojzu Kartekicu iz Vrh Peči pri Mirni Peči. Med vožnjo smo opazovali čudovito dolenjsko pokrajino, polno vinogradov in gozdičkov. Lojze nas je že čakal ob cesti, pod katero je njegov dom. Ima zelo lepo urejeno hišo, obdano z lepo obdelanim vinogradom. Ob hiši ima trideset naseljenih LR panjev, s katerimi čebelarji. Med kramljanjem nam je pokazal panjske končnice z motivi iz bajk o Gorjancih. Še bolj zanimiva pa sta bila njegovo pripovedovanje o nastajanju za Slovence, predvsem pa za zgodovino slovenskega čebelarstva, pomembne nove knjige »Korenine čebelarjenja« in njegovo razmišljanje o še nepojasnjenih in še vedno skrivnostnih dogajanjih iz davne dolenjske zgodovine. Sevniški čebelarji že dolgo po-

znamo »Brezarjevega Lojza«, kot po domače imenujejo večletnega pisca rubrike Čebelariska opravila v Slovenskem čebelarju, odličnega predavatelja in pionirja pridobivanja matičnega mlečka v Sloveniji. Lojze ni samo vesten in izkušen čebelar, ampak tudi zagnan ljubiteljski arheolog in poznavalec zgodovine krajev, v katerih živi. Ogladali smo si pečino Zijalo nad izvirom Temenice. Germani so jo imenovali Medena pečina,

Gostje in gostitelji pred muzejem na Veseli gori.

Pri Lojzetu Kastelicu na Zilalu pri Mirni peči je bilo poučno in prijetno.

saj so staroselci v njej čebelarili in kupčevali s čebeljimi pridelki.

Lojze nam je pokazal tudi novo odkriti vhod v Ajdovsko jamo, v kateri so po njegovem prpričanju pred več kot tisoč petsto leti bivali umni dolenjski čebelarji-ajdi (latobiki). Pokazal nam je, kako sam izdeluje panje iz izdolbenih drevesnih debel, ki jih sam imenuje latobijski panji. Čas je pri Lojzetu kar prehitro minil in že smo se morali poslovati.

Nazaj grede smo se ustavili na Veseli Gori in si ogledali kmečki in čebelarški muzej, posvečen P. P. Glavarju. V muzeju

nas je sprejel Peter Kurent. Lanšpreški gospod Glavar je bil prvi pisec gospodarskih spisov na Slovenskem. V muzeju smo si ogledali vzorce panjev s prikladami in nakladami, s kakršnimi je čebelaril. S tem je skušal rešiti pomembno vprašanje, kako povečati prostornino panja in preprečiti rojenje. Z naklado pa je bilo mogoče čebelam odvzeti ajdov med, ne da bi čebele pri tem uničil. Praktičen prikaz čebelarjenja P. P. Glavarja je bil zelo zanimiv in tudi koristen. Tako se je končal tudi naš izlet, ki bo mladim čebelarjem gotovo ostal v trajnem spominu.

Osmrtnice

ALBERT FELICIJAN

Tiho se je poslovil in nas za vedno zapustil naš dolgoletni član Albert Felicijan, ki smo ga 11. maja 1992 pospremili na zadnjo pot na pokopališče v Šmarčni. Albert se je rodil 22. marca 1920. Izhaja iz stare čebelarjske družine. Med drugo svetovno vojno je bil izseljen v Nemčijo. Bil je delovni invalid, toda po vojni je kljub temu pričel čebelariti s 25 panji. Bil je kooperant Medexa.

Ko se je invalidsko upokojil, so mu čebele predstavljale edino veselje. Zelo rad je

prebiral reviji Moj mali svet in Slovenskega čebelarja. Tih in miren ter skromen ni nikdar silil v ospredje. Za svoje aktivno, dolgoletno delo v ČD je bil odlikovan z odličjem A. Janše III. stopnje. Pri čebelarjskih opravilih je bil zelo natančen in je za čebelarstvo navdušil tudi svojega sina Alberta, ki že skrbi za ohranjanje tradicije čebelarstva pri Felicijanovih. Vnuk Iztok obiskuje čebelarški krožek v Boštanju.

Iz roda v rod in tako je prav!

Želimo mu mirnega počitka v domači zemlji, čebelarji pa ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Tajnik ČD
Viktor Kladnik**

MARTIN VRŠNIK

Zadnji dan starega leta je umrl član naše družine Martin Vršnik.

Rodil se je leta 1906 pri Robanu v Robanovem kotu. Čebelaril je že njegov oče, čebelarstvo na Robanovi domačiji pa ni zamrlo, saj sta ga nadaljevala sinova Martin in Franc. Martin se je po drugi svetovni vojni poročil na kmetijo Potočnik. Tam je zgradil čebelnjak in uspešno čebelaril z okrog 30 panji.

Bil je ustanovni član Čebelarke družine Solčava leta 1954. Delal je v upravnem in nadzornem odboru. Za prizadevno delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Delo v čebelarstvu bodo nadaljevali njegovi trije sinovi.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Čebelarica družina Solčava

JANEZ NEMANIČ

Zadnji dan maja 1992 smo se poslovili od Janeza Nemaniča, staroste našega društva. Čebelariti je začel že kot mlad fant pred več kakor 60 leti. Bil je mali kmet, a vedno čebelar z dušo in telesom. Čebelaril je s 30 do 40 družinami. Čeprav je bil zadnja leta priklenjen na invalidski voziček, je še vedno vse dneve preživel pri čebelah in svojemu sinu pomagal pri čebelarjenju. Umrl je pri čebelah, ob točenju bogate letine medu. Za svoje delo v čebelarstvu pa je prejel tudi dve odličji Anton Janša.

Kot dobrega čebelarja in vestnega prijatelja ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Čebelarico društvo
Metlika**

FRIDERIK BART

Friderik se je rodil v vihar-
nih časih prve svetovne
voje – leta 1915 – na Viču
pri Dravogradu.

Kot kmetčki sin si je
kmalu ustvaril dom in družino.
Zaradi velikega veselja
do čebel pa se je čebelarje-
nja lotil leta 1972.

Po napornem delu je vsak dan našel čas
tudi za čebelarjenje. To mu je pomenilo
sprostitvev, razvedrilo in pravo veselje.

Ves čas je bil član ČD, priljubljen med
čebelarji.

Na našem zadnjem občnem zboru je bil
še poln zdravja, čilosti in dobre volje, aprila
letos pa ga ni bilo več.

Člani društva, prijatelji in znanci ga bomo
ohranili v lepem spominu kot človeka, do-
brega prijatelja in vnetega čebelarja.

**Čebelarico društvo
Dravograd**

PETER DOBNIK

Tiho in mirno, kot je živel,
je prvega januarja 1992
umrl naš dolgoletni častni
član Peter Dobnik, doma z
Goriškega Vrha pri Dravo-
gradu.

Peter se je rodil leta 1907.
Njegova mladost ni bila po-
suta z rožicami, saj je preživel obe svetovni
vojni.

Kljub težavnim razmeram se je izučil za
zidarja. Po drugi svetovni vojni je pomagal
obnoviti porušeno domovino. Pozneje je
tudi zase zgradil hišo in ob njej lep, vzorno
urejen čebelnjak.

Čebelariti je začel že v rani mladosti z
nekaj kranjiči. Peter je bil napreden čebelar,
zato je kmalu spoznal prednosti čebelarje-
nja z AŽ panji. Svoje znanje je stalno
izpopolnjeval, z njim pa je rad bogatil tudi
znanje mlajših rodov.

Ves svoj prosti čas je porabil za čebelar-
jenje, vrsto let pa je bil dejaven tudi v
organih upravljanja ČD, zato je za svoje
delo prejel tudi odličje Anton Janša III.
stopnje.

Leta 1985 mu je društvo podelilo naslov
častnega člana.

V spominu ga bomo ohranili kot dobrega
in vzornega čebelarja, kot ljubitelja cvetja
in narave.

**Čebelarico društvo
Dravograd**

*Na gomilo tvojo čebelica poleti,
v spomin nate ti rožica cveti!*

F. Svetec

ALOJZ KLANDER

Januarju letos smo se poslovili od Alojza Klandra, člana ČD Dolsko.

Rodil se je 1925. leta v številni kmečki družini v Dolskem pri Ljubljani. Kot mladenič je vstopil 1943. leta v partizane, kasneje je bil ujet in odpeljan v taborišče smrti – Mathausen. Po vojni si je s pridnim delom kljub posledicam iz taborišča ustvaril svojo vulkanizersko delavnico, prijeten dom za družino v Ljubljani, pa tudi lep čebelnjak v Dolskem. Več kot 10 let je bil član nadzornega odbora ČD Dolsko. Za delo in napredek čebelarstva je prejel tudi odličje Anton Janša III. stopnje.

Od njega smo se poslovili z besedo in našim praporom. Zvestega in dobrega člana bomo ohranili v lepem spominu.

**Čebelarstva družina
Dolsko**

MIHA BURJA

Marca 1992, ko se je začelo prebujati življenje v panju in so čebele začele obletavati prve cvetove, nas je pretresla vest, da je umrl naš dolgoletni član Miha Burja.

Rodil se je v Šutni pri Podbočju. Že njegov oče je bil čebelar, zato se je že kot mlad fant navezal na čebele. Ko ga je leta 1952 službena pot pripeljala na Kostanjevico, je začel tudi sam čebelariti z AŽ panji. Več let je bil tajnik čebelarkega društva. Za svoje vestno delo je prejel odličje Anton Janša II. stopnje.

Miha je bil vedno pošten in skromen. S svojim znanjem je rad pomagal vsakemu človeku in vsakemu čebelarju. Hvala mu!

Čebelarji bomo pokojnega Miha ohranili v lepem in trajnem spominu.

**Čebelarstvo društvo
Kostanjevica na Krki**

VINKO ZALOKAR

Marca smo pokopali Vinka Zalokarja, tajnika naše družine. Rojen je bil leta 1941 v Mostah pri Žirovnici in tam je živel vse svoje življenje. Po osnovni šoli se je izučil za električarja, nadaljeval šolanje in postal elektrotehnik. Zaposlen je bil v Železarni Jesenice.

Preuredil je stanovanje in ustvaril topel dom. Čebelarstvo je prevzel od starega očeta. Bil je dober čebelar in organizator, zato je bil kar 22 let tajnik družine. Zaradi delavnosti in stalne pripravljenosti svetovati in pomagati je bil povsod priljubljen. Nobena dejavnost družine ni potekala brez njegove pomoči – od predavanj, prireditvev do nakupa sladkorja, zdravil itd. K društvenemu delu je pritegnil tudi svojo družino, zlasti ženo. Cenili pa ga nismo samo čebelarji, ampak tudi sodelavci v Železarni. Za svoje nesebično delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Čebelarji smo se poslovili od njega s častno stražo, spremstvom v sprevodu, s praporom in poslovilnim govorom ob odprtem grobu. Vinka bomo pogrešali.

**Čebelarstva družina
Anton Janša, Breznica**

JOŽE ANDREJ

Sredi marca smo se čebelarji na dolskem pokopališču poslovili od našega člana čebelarja Jožeta.

Jože Andrej se je rodil marca leta 1924. Večino svojega življenja se je ukvarjal s čebelarstvom. Ob redni zaposlitvi in delu doma je vedno našel čas tudi za svoje čebele. Rad je prihajal na sestanke društva, zlasti pa se je rad pogovarjal o različnih čebelarstvih izkušnjah.

Jože je rad tudi prepeval v moškem pevskem zboru na Dolu. Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Čebelarstvo društvo
Hrastnik**

KMEČKI GLAS – ZA VAŠO KNJIŽNO POLICO

Gerhard Leibold: BIOMEDICINA – vse o sodobnem naravnem zdravlilstvu, italijanska vezava, 476 strani, cena z davkom 2.499 SLT

Vedno več ljudi se dandanes preusmerja na biološke zdravilne metode, ki telesu omogočajo, da vzroke boleznih obvlada s svojo odpornostjo. Ta knjiga ni in ne sme biti recept za uporabo naravnih zdravilnih ukrepov le v primeru bolezni, temveč želi slehernega med nami spodbuditi, da bo poskrbel za svoje zdravje.

Knjiga poljudno obravnava poglobitve ukrepe, ki jih za zdravljenje bolezni uporablja biološka celostna medicina. Sem sodijo tudi stara preskušena domača sredstva, ki so jih poznali že naši predniki. Spoznali boste uveljavljene naravne zdravilne ukrepe in domača zdravila. Denimo: zdravilne rastline, zdravilno moč vode, zemlje in šote, pravilno prehrano idr. ter praktično uporabo biomedicinskih ukrepov pri posameznih boleznih.

Knjigo BIOMEDICINA priporočamo vsem, ki so pripravljeni kaj narediti za svoje zdravje – seveda v majhnih obrokih, saj je treba knjigo skrbno brati, premisliti, kaj predlaga, in se odločiti, kaj bi nam prišlo prav za našo težavo ali zadrego. Knjigo lahko kupite pri Kmečkem glasu, Celovška 43, Ljubljana, ali jo naročite po telefonu 061/113-272.

S. Drev

Mali oglasi

PRODAM panje AŽ 10 S, nove, ☎ (061) 481-574.

PRODAM avto s čebelami – 60 družin – za 10.000 DEM, ☎ (069) 66-080.

TRGOVINA Čebelica v Slovenski Bistrici obvešča čebelarje, da imamo ponovno na zalogi NISTATIN. Naročila po pošti ali ☎ (062) 811-465.

PRODAM 4-satno ALU točilo na ročni pogon, Feliks Huzer, ☎ (062) 782-160.

PRODAM nove AŽ 10 S panje, ☎ (061) 613-022.

ZARADI smrti prodam 3 prevozne kontejnerje za čebele in tovornjak TAM 5000, dobro ohranjen. Cena po dogovoru. ☎ (061) 791-553 vsako soboto in nedeljo.

PREVOZNI čebelnjak TAM 5000 in 40 AŽ panjev prodam, ☎ (065) 45-233.

PRODAM prevozni čebelnjak TAM 4500 za 60 AŽ panjev z 39 naseljenimi družinami po zelo ugodni ceni. Panji so vsi novi. Oglasite se na naslov: Franc Alegro, Gunte 3, 68270 Krško.

Prodam vezane letnike »Slovenskega čebelarja« 1933–1938 po ceni 500 SLT za letnik in staro čebelarstvo knjigo »Die zucht der Biene« (avtor E. Zander, izšla v Stuttgartu 1930). Cena knjige je 400 SLT. E. Torkar, p.p. 65, Jesenice ali ☎ 064/84-058, sobota dopoldan.

OBVESTILO

Gospod Mattias Thun iz Nemčije bo predaval o biološkem čebelarjenju 5. julija ob 9.30 v Mariboru (informacije po ☎ 062/26-244), 4. julija popoldan pa v Celju in Ljubljani (inf. društvo Ajda ☎ 061/226-773). Predavanja bomo sproti prevajali.

NUDIMO VAM KVALITETNE MATICE – KRANJSKE SIVKE – IZPOD KRIMSKIH GOZDOV

Čebelarstvo Janez ŠVIGELJ iz Kamnika pod Krimom 27,

61352 Preserje, Vam nudi kvalitetne matice – kranjske sivke.

Informacije in naročila sprejemamo po telefonu (061) 631-394.

Matice pošiljamo po pošti s povzetjem, ali pa jih po dogovoru lahko prevzamete tudi osebno.

SE PRIPOROČAMO!

PRODAM nove AŽ panje, izdelane iz kvalitetnega lesa na 5, 7, 7 standard, 9 in 10 satov, lipove AŽ satnike, lesene sipalnice (5–10 S), kozice na 11 in 15 S in ostali čebelarški pribor iz lesa po naročilu, žico za žičenje in stojala za žico, AŽ 10 z vgrajenim osmukalnikom TIP PISLAK. Jože Gramc, ☎ (061) 482-657.

NOVO IZ PINUS-a

 PINUS
TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV
RAČE

VRTNI PROGRAM

Zaradi večjega zanimanja za malo embalažo nudimo porabnikom naših sredstev, zlasti vrtničarjem, sredstva za škropljenje v lični, mali embalaži, v vrečkah z vsebino za 10 litrov vode. Tako odpade tehtanje, prašenje, onesnaževanje, ki povzročata vedno več preglavic pri varstvu življenjskega okolja.

Z A T O UPORABITE MALO EMBALAŽO ZA BOLJ ZDRAVO IN ČISTO OKOLJE

Hkrati priporočamo tudi druga naša sredstva za zatiranje škodljivcev, rastlinskih bolezni in plevela na vrtovih, v sadovnjakih, vinogradih, na polju in drugod.

Od novejših priporočamo zlasti **BOOM EFEKT**, skoraj neškodljivo sredstvo za ljudi in živali, vendar zelo učinkovito za zatiranje vseh vrst plevela.

NOVO! ELEKTRONSKO REGULIRANI GRELNİK MEDU MEDOTOP

Namen in področje uporabe: Topljenje kristaliziranega medu, gretje vode ali sladkorne raztopine v čebelarstvu ter gretje mošta v kadi v vinogradništvu.

Tehnični podatki:

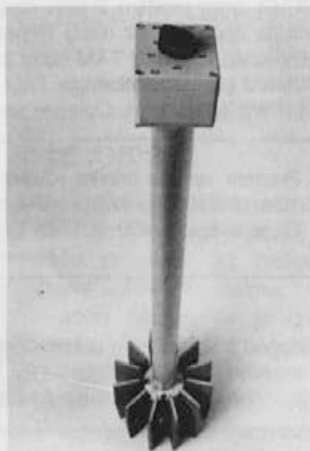
priključna napetost	220 V 50 Hz
največja napetost	1500 W
temperaturna regulacija	elektronska
temperaturno območje	20° do 60 °C
premer grelne glave	195 mm
višina grelnika	1250 mm
uporabna višina grelnika	1000 mm
masa	7 kg

Grelnik medu MEDOTOP je sestavljen iz grelne glave (aluminijast odlitek z grelnim telesom), aluminijaste cevi in elektronskega termostata. Vsi aluminijasti deli so eluksirani.

PREDNOSTI TOPILNIKA MEDU MEDOTOP: Segrevanje medu oziroma tekočin brez pregrevanja, natančna nastavitve temperature, nizka potrošnja električne energije, zmogljivost je 100 kg medu v ca. 10 urah, enostavno čiščenje z vodo, robustna izvedba iz kvalitetnih materialov, garancija 12 mesecev, zagotovljen servis in rezervni deli.

ZA INFORMACIJE IN NAROČILA POKLIČITE ALI PIŠITE:

IPS d.o.o., Brnčičeva 7, p.p. 47, 61231 LJUBLJANA-ČRNUČE, telefon (061) 371-607, fax. (061) 372-096.

APIS M & D. D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
61360 VRHNIKA
telefon: (061) 751-282

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC, MARKO DEBEVEC, VRHNIKA,

sprejema prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Maja nudimo tudi čebelje družine na pet in sedem satov.

OBVEŠČAMO VSE ČEBELARJE IN ČEBELARSKA DRUŠTVA,

da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh dimenzij:

- satnice izdelamo (predelamo) iz vašega voska,
- urejeno imamo vso dokumentacijo in pogoje za izdelavo,
- satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli,
- vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 120 °C,
- priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek sami,
- iz enega kilograma voska izdelamo po dogovoru od enajst do trinajst AŽ satnic

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

Franc Krže, Idrijska 3, 61360 VRHNIKA, telefon (061) 751-317.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, inž. Ervin Kuhar, dipl. oec. Aleš Mižigoj, inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1992 1.700,00 SLT. Posamezna številka pa stane 110,00 SLT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.550,00 SLT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela črnbela stran na ovitku 50.000,00 SLT, v sredini 40.000,00 SLT, pol strani 26.000,00 SLT, četrt strani 14.000 SLT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 20,00 SLT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarškega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska Tiskarna KURIR Ljubljana, Ljubljana, Parmova 39

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

® Bayvarol Strips

Trakovi za čebele

NOVO UČINKOVITO SREDSTVO

ZA UNIČEVANJE PRŠICE

V A R O E

Bayer

**BAYVAROL
LAHKO NAROČITE
PRI:**

Veterinarskemu
zavodu Maribor
Šentiljska 109
tel.: (062) 25821
ALI SALUSU
Ljubljana
Mašere
Spasičeva 10
Tel.: (061) 181-144

